

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

MISBRUIK VAN VERTROUWEN

Het bewijs van de teruggave of van een gebruik dat de bedrieglijke verduistering of verspilling uitsluit

« Al wie ten nadele van een ander effecten, gelden, koopwaren, biljetten, kwijtschriften, geschriften van alle aard, die een verbintenis of een ontheffing van schuld inhouden of teweegbrengen en die hem werden overhandigd op voorwaarde van ze terug te geven of er een bepaald gebruik van te maken, bedrieglijk hetzij verduistert, hetzij verspillt » is strafbaar; hij pleegt misbruik van vertrouwen (art. 491 S.W.).

Wil het Openbaar Ministerie bewijzen dat de verdachte effecten, gelden, koopwaren enz. overhandigd kreeg op voorwaarde ze terug te bezorgen of er een bepaald gebruik van te maken, dan moet het de *overeenkomst* bewijzen en wel overeenkomstig de principes van de bewijsoverlevering in civiel of koophandelsrechtelijke aangelegenheden. Artikel 16 Voorafgaande titel, Wetboek van strafvordering (wet 17 april 1878) luidt immers :

« Wanneer het misdrijf verband houdt met de uitvoering van een overeenkomst, waarvan het bestaan ontkend of waarvan de uitlegging betwist wordt, gedraagt zich de strafrechter, bij de uitspraak over het bestaan van een overeenkomst of voor haar uitvoering, naar de regelen van het burgerlijk recht ».

Dikwijls zal die bewijslast niet zo heel zwaar vallen. De reactie van de verdachte zal echter niet uitblijven en hij zal veelal *beweren dat hij* die effecten, gelden enz. *werkelijk heeft teruggegeven of er een gebruik heeft van gemaakt dat het bedrieglijk verduisteren of verspillen uitsluit.*

Het is nu de bedoeling in deze noot even na te gaan wie de bewijslast van die teruggave of van dat gebruik draagt, volgens welke principes — de strafrechtelijke dan wel de civiele of koophandelsrechtelijke — het bewijs moet worden geleverd, meer bepaald in het geval van een gekwalificeerde of geclausuleerde bekentenis, welke de invloed is van een strafrechtelijke uitspraak op de civiele of koophandelsrechtelijke eis strekkend tot teruggave of gesteund op het gebrek aan het beoogd gebruik, welke de termijn is voor de uitdovende verjaring van de laatstbedoelde eisen.

I. De bewijslast.

Er bestaat wel gevaar voor, dat men zo zou gaan redeneren : het Openbaar Ministerie heeft aangetoond dat de overeenkomst bestaat, dat het effect, het geld of dergelijken werden overhandigd en dat de teruggave of een bepaald gebruik werd bedongen; het is nu toch aan de verweerder de teruggave of het bedoeld gebruik te bewijzen.

Zo redeneren ware nochtans totaal verkeerd.

Het *Openbaar Ministerie* moet immers ook het verduisteren of verspillen, het bedrieglijk opzet en de benadeling bewijzen. Hoe zou het deze elementen kunnen bewijzen zonder dat het tevens aantoonde dat het effect, geld e.d. niet werd teruggegeven noch — althans penaal gezien — behoorlijk werd gebruikt ?

Indien de teruggave of het ordentelijk gebruik niet kan uitgesloten worden, kan toch onmogelijk vaststaan dat er een verduistering of verspilling is geweest ? Uit wat zou dan wel het bedrieglijk opzet blijken ? Hoe kan iemand benadeeld zijn, indien het mogelijk blijft dat de overeenkomst werd nageleefd ?

Alhoewel deze stelling niet in zoveel woorden door de auteurs wordt uiteengezet, strookt ze toch met hun zienswijze.

Simon en De Beus schrijven : « In een vordering tot straf wegens misbruik van vertrouwen moet het volgende bewezen worden :

1. Het bestaan van de overeenkomst op grond waarvan de zaak aan beklaagde werd overhandigd;
2. Het bedrieglijk veranderen van de bezitstitel d.i. het bedrieglijk veranderen van het onzeker bezit in het bezit animo domini, door een daad die hetzij een verduistering, hetzij een verspilling is van de overhandigde zaak (blz. 170 en 171).

In de Encyclopedie Dalloz, Tw. *Abus de confiance*, wordt vooropgesteld : « La preuve du détournement incombe au ministère public » (nr. 57).

Garraud merkt op : « Ainsi, détourner ou dissiper frauduleusement la chose d'autrui, voilà le caractère propre de ce délit. Un préjudice causé ou possible telle est la seconde condition requise » (nr. 2617).

II. De bewijsmiddelen.

Bij wat voorafgaat leunt onmiddellijk aan, dat het bewijs of als het ware het tegenbewijs van de beweerdte teruggave of gebruik mag aangebracht worden door alle rechtsmiddelen.

Het Openbaar Ministerie moest het basiskontraat met de overhandiging en de voorwaarde van teruggave of gebruik bewijzen volgens de regelen van het Burgerlijk Wetboek of van het Koophandelswetboek. Zodra deze eerste en belangrijkste stap werd gedrukt, moet het Openbaar Ministerie nu de andere elementen van het misdrijf bewijzen: verduistering of verspilling, bedrieglijk opzet, benadeling; dit bewijs mag het leveren door *alle rechtsmiddelen* zoals in de andere strafzaken (Simon en De Beus, blz. 171; Garraud, nr. 2657; Cass. fr. 14 juni 1906, Rec. S. 1906, 293; Laurent, IX, nr. 556).

Welnu boven werd reeds aangetoond dat een onafscheidbaar gegeven van de bewijsvoering is, dat de beweerdte teruggave of het ordentelijk gebruik geen plaats vond; want het goed kan niet verduisterd of verspilld zijn, de verdachte kan niet bedrieglijk hebben gehandeld, de burgerlijke partij kan niet benadeeld zijn, indien het onderwerpelijk effect, geld, koopwaar e.d. werd teruggegeven of zelfs indien er een bepaald goedaardig gebruik werd van gemaakt.

De verdachte moet zijn teruggave of het goede gebruik niet volgens de civiele of koophandelsrechtelijke disciplines bewijzen; hij moet eenvoudig niets bewijzen; de last van de bewijsvoering drukt op het Openbaar Ministerie.

Maar zelfs het orgaan van de wet kan elk bewijsmiddel aanwenden zoals in andere strafzaken (vgl. Laurent, nr. 556). Het artikel 16, Voorafgaande Titel, speelt hier immers geen rol. Noch het « bestaan » noch de « uitlegging » van de initiale overeenkomst komen in het gedrang en artikel 16, Voorafgaande Titel, moet toch enkel worden nageleefd wanneer over die twee gegevens wordt getwist.

Overigens is de niet-teruggave of het niet-gebruik juist de onrechtmatige daad; welnu het misdrijf zelf mag door alle middelen zoals in de andere strafzaken worden bewezen (R.P.D.B. tw. Questions préjudicielles, nr. 71).

Volledigheidshalve mag misschien worden aangestreept dat zelfs de civiele bewijsregelen zouden toelaten dit negatieve gegeven, nm. dat de teruggave of het gebruik « geen » plaats vond, door alle rechtsmiddelen te bewijzen.

III. De zgn. ondeelbaarheid van de bekentenis.

Zeer bijzonder is nochtans het geval dat de « overhandiging op voorwaarde van ze terug te geven of er een bepaald gebruik van te maken » enkel en alléén bewezen werd door een bekentenis waarvan het tweede lid luidt, dat de « teruggave » of een bepaald « gebruik » werkelijk werd uitgevoerd. Deze bekentenis wordt civielrechtelijk voor ondeelbaar gehouden in de huidige stand van de Belgische rechtspraak en rechtsleer; in het civiele of koophandelsrechtelijke geding zal de schuldeiser het tweede lid van de bekentenis wel mogen aanvechten, maar toch enkel mits artikel 1341 B.W. in acht te nemen (De Page, III, nr. 1029, F, 3^e, Compl.; De Page, R.C.J.B. 1950, blz. 18 en 19; Laurent XX, nr. 211). Vervangt de bekentenis een schriftelijk bewijs dan kan het tegenbewijs van het tweede lid enkel geleverd worden door een geschrift of een gelijkwaardige bewijsvoering, tenware de schuldeiser een van de wettelijk voorziene uitzonderingen zou kunnen invoeren. Vervangt de bekentenis een bewijs door getuigen of door vermoedens, dan kan de civiele rechter

of de koophandelsrechter rekening houden met getuigenissen en vermoedens om het tweede lid van de bekentenis van de hand te wijzen.

Welk tegenbewijs van het tweede lid van de bekentenis zal de strafrechter aanvaarden? De Belgische rechtsleer en rechtspraak aanvaarden dat ook in het strafgeding het artikel 1341 B.W. moet worden in acht genomen wanneer het tweede lid van de bekentenis wordt aangevochten (Cass. 22 juni 1920, Pas. 1921, I, 23; R.P.D.B., tw. Abus de Confiance, nr. 88; - Goedseels, Dr. Pénal, nr. 2877, blz. 291 en 292; - Constant, II, blz. 585, nr. 1412). Het basiskontraat, de geclausuleerde overhandiging, is nog altijd niet bewezen; de civiele of koophandelsrechtelijke faze (art. 16, Voorafgaande Titel, Wetboek van strafvordering) van het geding is nog niet af; het Openbaar Ministerie en de burgerlijke partij zijn nog altijd bezig « die overhandiging op voorwaarde » te bewijzen.

Ze mogen de bekentenis niet invoeren indien ze die niet in haar geheel aanvaarden of althans niet gelukken in het civiele of koophandelsrechtelijke tegenbewijs van het tweede, neutraliserende lid van de bekentenis. Zoals De Page schrijft in een ander verband: « Ou bien l'adversaire prendra l'aveu tel qu'il a été fait, ou bien il renoncera à s'en prévaloir, car ce n'est que l'aveu qui fait pleine foi, et non une partie de celui-ci. En ce sens l'aveu est toujours indivisible. Disons plus exactement: il est ou il n'est pas (III, nr. 1029, A, Compl.). »

IV. Gezag van gewijsde.

Het eigenlijke voorwerp van deze noot was dus het geval dat de « overhandiging op voorwaarde » is bewezen, maar dat de verdachte de bedongen teruggave of een goedaardig gebruik aanvoert. Boven werd onder nummer I, II en III onderzocht wie het gebrek aan de bedoelde teruggave of gebruik moet bewijzen en welke bewijsmiddelen daartoe kunnen aangewend worden. Uit die voorafgaande principes kunnen nu bepaalde stellingen worden afgeleid in verband met het gezag van gewijsde van een vrijspraak.

Dat het Openbaar Ministerie en de burgerlijke partij er niet in gelukken te bewijzen dat de gelden of dergelijken niet werden teruggegeven noch naar behoren gebruikt, wil natuurlijk nog niet beduiden dat ze werkelijk werden teruggegeven of goed benut. M.a.w. uit de strafrechtelijke vrijspraak en dientengevolge de onbevoegdheid van de strafrechter, om over de burgerlijke eis te oordelen, mag nog niet worden afgeleid dat de vrijgesproken verdachte werkelijk tot niets meer gehouden is.

Vóór de burgerlijke of consulaire rechtbank, evenals vóór de werkrechtshoofden, ligt de *bewijslast* gans anders. De verweerder heeft geld of iets dergelijks ontvangen en er werd bedongen dat hij het moet teruggeven of gebruiken zoals overeengekomen; hij moet nu het contractueel bedoelde teruggeven of gebruiken bewijzen (art. 1315 B.W.). Indien de eiser geen handelaar is zullen de *bewijsmiddelen* zelfs dikwijls beperkt zijn tot het schriftelijk bewijs (art. 1341 B.W.).

De medecontractant kan derhalve de vrijgesproken verdachte nog doen veroordelen door de civiele of consulaire rechtbank, of door de werkrechtshoofden, indien de vrijspraak enkel hieruit voortvloeit dat voor de strafrechtbank niet werd uitgemaakt of de toevertrouwde goederen ja dan niet werden terugbezorgd of althans werden gebruikt zoals was overeengekomen.

V. De uitdovende verjaring.

De burgerlijke eis geënt op de strafzaak verjaart na vijf jaren (Art. 26 Wet 30 mei 1961); voor de ge-

wone vordering voor de burgerlijke rechtbank, de handelsrechtbank of de werkrechtshoofdraden bestaan andere verjaringstermijnen, doorgaans van dertig jaren.

Ondersteld dat de strafrechter de uitdoving door verjaring vaststelt; is de verdachte niet meer gehouden het toevertrouwde terug te betalen of zijn contractuele verbintenis uit te voeren? Niemand zal dergelijke stelling durven verdedigen.

Garraud toont duidelijk aan waar het onderscheid ligt (nr. 2618): het misdrijf zit vast aan de onrechtmatige toeëigening, het verduiseteren, het verspillen. De contractuele verplichting tot teruggave of aanwending bestond tevóór, blijft daarna bestaan, is onafhankelijk en vreemd aan het misdrijf.

De eiser vraagt geen schadevergoeding uit een misdrijf; hij vordert enkel de uitvoering of de ontbinding van het kontrakt dit met schadevergoeding. De grondslag van de eis staat volkomen los van het mogelijke misdrijf (De Page, VII, nr 1366,1).

De eis tot uitvoering of tot ontbinding met schadevergoeding is dus pas na een eigen verjaringstermijn, doorgaans van dertig jaren, uitgedoofd. (De Page, VII, nr 1366; J. Van Ryn, Respons, aquil. et contrats, nr 66; vgl. nochtans Cass. 2-6-55, Pas. I, 1077)

ROBERT JANSSENS

Raadsheer in het Hof van beroep te Gent

Inhoud en ontwikkeling van de Lagmannsfunktie in Noorwegen tot 1277

De lagmann (D. Gesetzesprecher; Fr. homme de loi) is de rechtskundige die rechtsregels voordraagt op de jaarlijkse volksvergadering (= thing). Hij is tevens een vertrouwensman der boeren en zal hen de nodige inlichtingen bezorgen en een bepaalde wijze van handelen voorstellen wanneer hem een geschil wordt voorgedragen. Door zijn toedoen werd dan ook de mondelinge overdracht waarop het gewoonterecht toen noodzakelijkerwijs moest steunen, gehandhaafd.

Het runenschrift dat reeds omstreeks 200 n. Kr. in Noorwegen gevonden wordt, had slechts een magisch religieuze functie, en werd nooit gebruikt om cultuurwaarden voort te brengen of over te dragen. Pas met het Kristendom, ca 1.000, komt ook het latijns alfabet in het land en begint men literatuur en wetgeving op schrift vast te leggen.

De eeuwen voordien was men bijgevolg aangewezen op mondelinge overlevering. Zo noemt men op IJsland de «sagmann» de persoon met een bijzonder vertalent en scheppe van saga's; de «fróðhir mann» is de historicus die zich toelegt op de bestudering en voortvertelling van geschiedkundige feiten; de «lög-sögumann» ten slotte is de rechtskundige (dus de noorse lagmann) die niet alleen op de hoogte moest zijn van de wetgeving, doch ook de kwaliteiten moest kumulieren van verteller, dichter en voordrager en wiens persoonlijkheid groot genoeg moest zijn om met gezag te kunnen optreden in de familieconflicten van deze aristokratische samenleving.

De belangrijkste bron die ons toelaat de sociale en rechtstoestand van het oude Noorwegen te bestuderen, is de Gulatingslov (1), d.w.z. de wet van het «thing» te Gula. In deze wet, die trouwens als een compilatie beschouwd wordt, hoort men als het ware de lagmann tot de volksvergadering spreken. Zo spreekt hij herhaaldelijk de toehoorders aan met «gij», § 36: «Al de schulden die op een bepaalde dag vervallen, daarvoor zult gij gebruik maken van uw getuigen, alsof ge hun een thuisdagvaarding had opgelegd». Hij is zo ingewerkt in zijn stof, dat hij zich soms in de plaats stelt van de partijen, de mogelijke antwoorden van de tegenpartij voorziet en in de «ik-persoon» begint te spreken; § 256: «Hij heeft de vrijheid te antwoorden wat hij wil. Hij kan zo antwoorden: Ge bestrijdt mij het bezit van het land dat gij niet in eigendom hebt, ik heb de grond tot eigendom en odel (2) en verdedig dit met wet en vonnis. Ten tweede kan ik antwoorden, ik heb het land verkocht. Ten derde kan ik antwoorden: Nooit krijgt gij het land terug tenzij ge het onttrekt van een dode (d.i. tenzij ge me doodt).»

De lagmann neemt ons mee naar de plaats zelf waar de volksvergadering gehouden wordt; § 3: «Dit is nu het volgende dat we hier in Gula elk jaar onze wettelijke vergadering hebben», en hij stelt zich op gelijke voet met de thingbezoekers door het gebruik van «wij» § 3 en 4: «Dit is nu het volgende dat we hier in Gula elk jaar een slaaf de vrijheid zullen geven», en § 4,4: «Maar wij allen, mannen van het Gulathing, zullen daarvoor geld geven».

De taak van de rechtshistoricus wordt terdege bemoeilijkt door het feit dat de neergeschreven teksten geen zuivere specimen zijn van het recht gedurende het heidendom, doch beïnvloed werden door het Kristendom en de groeiende koningsmacht. Zo dateert het meest volledige handschrift van Gulatingslov van ca 1250, en het oudste (onvolledige) van ca 1180.

Het is bijgevolg met de hulp van de geschiedenis, de saga's en het ontleden van de wetteksten die van oudere datum zijn, dat we ons een zo duidelijk mogelijk beeld van de rechtsontwikkeling zullen moeten vormen.

Prof. Holmsen (3) neemt aan dat de oorsprong van het thing moet gezocht worden in de 5e eeuw n. Kr. Dit voornamelijk omdat, wegens de maatschappelijke wijzigingen in die eeuw, de mogelijkheid tot conflicten zich zo uitbreidde, dat het verder onmogelijk werd hiervoor steeds bloedwraak uit te oefenen. Het voortbestaan van de maatschappij vereiste dat het «weergeld» de bloedwraak verving. Ten tweede wijzen de boeteberekeningen in de oudste noorse wetten op een tot stand komen in de 5e eeuw.

Het bestaan en functioneren van het thing — dat moet voorafgegaan zijn door rechtsdaden die hun oorsprong en reglementering niet vonden in een officieel orgaan — impliceert het optreden van een rechtskenner. Het formalisme en o.m. de kennis van de weergeldtarifiering maakten dit noodzakelijk.

Het was voornamelijk het agrarisch deel van de bevolking dat vanaf de 5e eeuw n. Kr. voor zijn ontwikkeling een vreedzame oplossing van onderlinge conflicten nodig had. Het is dan ook in deze boerensamenleving dat de lagmannsfunktie zijn ontstaan en voedingsbodem vindt.

Uit de saga's blijkt dat het grootste deel van zijn functie bestond in het optreden als bemiddelaar en dit zonder een tussenkomst van het thing. Hij is in Skandinavië (uitg. Denemarken) de derde man geweest door wiens bemiddeling de eerste rechtsregels tot stand kwamen (4), die later hun bekrachtiging zouden vinden in de toestemming van het thing. Hoewel wij niets absoluut kunnen zeggen betreffende de tijd van ont-

staan van deze functie, moet zij bestaan hebben vooraleer de volksvergadering in leven geroepen werd. Een andere faktor die hiervoor pleit is de benaming lagmann (= man van de wet). Zoals gezegd, wordt hij op IJsland «lögsögumann» (= man die de wet zegt) genoemd. Nu is het «Allting» pas op IJsland ingevoerd in 930 op een tijdstip waarop het reeds de plicht van de lagmann was, de wet jaarlijks op het thing voor te dragen. Op IJsland draagt hij dus een benaming die overeenkomt met zijn taak hoewel het de noorse rechtsordening was die tot grondslag diende voor de IJslandse. Ook de «lagmann» bestaat op IJsland, maar dan in de bekentenis van de man die rechtskenner is, zonder dat hij evenwel een taak op het thing te vervullen heeft.

Zoals in Zweden zal de lagmann in Noorwegen een boerenzoon geweest zijn, door de boeren gekozen. Dit belet niet dat deze functie meerdere generaties lang in dezelfde familie kan gevonden worden. De aard van de bevoegdheid doet dit zelfs als logisch voorkomen, zij veronderstelt immers niet alleen een bijzondere verstandelijke begaafdheid, maar ook een voortdurende arbeid en oefening, een terdege contact met de rechtspraktijk waardoor deze personen bevoordeligd waren die reeds in het ouderlijk tehuis het rechtsleven leerden kennen. Een niet te negeren faktor is het prestige en vertrouwen dat de verkozen man (dus familie) moest genieten. In Noorwegen werd de functie echter niet erfelijk.

«Lag» (log, lov) betekent zowel «wet» als het «rechtsgebied» waarin de wet gold. De lagmann is bijgevolg de persoon die als rechtskenner in een bepaald rechtsgebied optrad. De raadgeving, de uitspraak die de lagmann gaf, wordt niet een vonnis (dom) genoemd, maar «orskurd» d.w.z. «gedeelte van de wet». Zijn verplichte voordracht van de wet op het thing heet in de Gulatingslov (§ 79) «logmal» (= wetsvoordracht). De lagmann is geen rechter; het nemen van beslissingen, het aanwijzen van een schuldige, het goedkeuren van een nieuwe rechtsregel of het verkiezen van een koning berustte bij de vergadering der zelfstandige boeren die het «almannating» (= thing voor alle mannen) vormden. Verschillende thing die slechts het rechtsgebied van een gouw (herred) omschreven, sloten zich in de loop der tijd bijeen en vormden een «fylkesting» (= thing van een provincie), terwijl deze op hun beurt weer een «lagting» vormden. Uit verschillende bronnen weten we dat meerdere «lagmenn» aanwezig waren op een lagting; dit laat veronderstellen dat het de lagmenn van verschillende herredssting of fylkesting waren, die op een lagting optreden.

Hoewel de taak van lagmann slechts raadgevend was, blijkt dat zijn invloed en prestige vlug zeer groot zijn geweest.

Allereerst door de belangrijke bemiddelende rol die hij speelde in deze vaak wapenlustige samenleving. A. Heusler (5) heeft berekend dat in de IJslandse saga's op een totaal van 520 konflikten er 297 door wraak werden tot een oplossing gebracht en 223 door vergelijk of procesvoering; dit wil niet zeggen dat in de gevallen van wraakuitoefening de lagmann geen rol zou gespeeld hebben. Hij raadt immers niet steeds de meest vreedzame oplossing aan. Zelfs de Gulathingwet (§ 186) bepaalt dat: «nu heeft niemand meer dan 3 maal een vordering om weergeld, man noch vrouw, wanneer hij ondertussen geen wraak heeft uitgeoefend».

Naast deze rechtstreekse beïnvloeding van de samenleving, staat de onrechtstreekse door middel van de wetgeving. Hier dient hij niet louter als spreekbuis,

maar speelt hij een actieve rol als bemiddelaar tussen enerzijds de boeren die zich zo weinig mogelijk verplichtingen op de hals willen halen, en anderzijds de macht die centraliserend te werk gaat door de bevolking lasten en verplichtingen op te leggen die hun zelfstandigheid vermindert. De lagmann is nog steeds de vertrouwensman der boeren, maar tevens wordt hij schakel tussen de machthebber in de rechtsomschrijving en de boeren die de wetsvoorstellen zullen aannemen of verwerpen. Het is duidelijk dat de machthebber, d.i. de wetgever achter de schermen al het mogelijke zal te werkstellen om de lagmann aan zijn zijde te krijgen. Pas daarna zal deze laatste zijn volledige invloed laten gelden op de volksvergadering opdat de nieuwe rechtsregel zou aangenomen worden.

Een nieuwe regeling die een oude vervangt, werd «nymæle» genoemd, d.i. nieuwe overeenkomst, nieuwe regeling.

Het is door deze tussenpositie dat het belang van zijn functie, en daarmee zijn persoonlijk aanzien, voortdurend steeg; voornamelijk daar de koningen stelselmatig hun macht, eerst over het stammenrijk en naderhand over de volksdemocratische instellingen wilden vergroten. Zij hadden hiervoor een persoon nodig die hun mening op het thing kon naar voor brengen, want de koning zelf had geen deel in de organisatie en functie van de volksvergadering.

De sagadichter (6) vertelt dat koning Haakon Adalsteinsfostre (ca. 950) met de raad van de lagmann Torleiv Spake, de wet van het Gulating ordende. Dit betekende een zeer ingrijpende verandering die de thingorganisatie nu onderging. In plaats van de stemgerechtigdheid van alle vrije boeren werd de vertegenwoordiging ingevoerd. Zij zouden voortaan vertegenwoordigd worden door «nevndemenn», dit zijn eveneens boeren die op het fylkes- of herredting door koninklijke ambtenaren aangeduid worden.

Hoewel dit een drastische beperking is van de landbouwersdemocratie, zal de lagmann op andere ogenblikken met evenveel ijver de boerensamenleving tegen de willekeurige koningsmacht verdedigen. Dit gebeurt o.m. ca. 100 jaar later als de langmann Atle voor de boeren in de bres springt wanneer zij lijden onder willekeurige veroordelingen en goederentoeëigening tijdens het begin van de regeringsperiode van Magnus Olavsson (1035-1547).

Van geschiedkundig belang is, dat de kerstening van de bevolking vrij algemeen is enkele generaties na de dood van Olav de Heilige (1030).

Tot aan de regeringsperiode van koning Sverre (1184-1202) hebben we weinig of geen directe gegevens aangaande de evolutie van de langmannsfunctie.

Na 1130 volgt er gedurende 110 jaar een periode van burgeroorlog waarin koningen en tegenkoningen elkaar de troon betwisten en de macht van de kerk voortdurend toeneemt. Dit zelfs in zo'n mate dat ze, nu (d.i. ca. 1164) een functie toegewezen krijgt die voordien door de lagmann vervuld werd; nl. het luiden van de klok waardoor de aanvang van het thing aangekondigd werd, en waarschijnlijk ook het voorlezen van de wet op de vergadering.

Erling Skakke deed op dat ogenblik zoveel toegevin- gen aan de geestelijkheid om zijn achtjarige zoon, Magnus Erlingsson (1162-1184), op de troon te krijgen, dat de opvolgers van deze laatste zich al te bedreigd voelden door de toenemende kerkelijke macht. K. Sverre ignoreert dan ook de pas door de kerk verworven rechten, en probeert zijn troon te behouden door op de lagere bevolkingsklassen te steunen. Daarom bindt hij velen aan zich door er grondeigenaars of koninklijke ambtenaren van te maken.

We lezen dan ook dat, vanaf dat tijdstip, de lagmann een door de koning aangestelde ambtenaar is. De koninklijke wens zal zeker geweest zijn op deze wijze onafhankelijk te worden van de geestelijke rechtsop-tekenaars en -verklaarders; deze streefden er voortdurend naar het oude kristenrecht van de tijd van Olav de Heilige met de geest van het canonieke recht te doordringen. Verder droeg het thing (vooral dan de lagere volksvergaderingen) nog steeds zijn democratische inslag. Door het plaatsen van de koninklijke autoriteit achter de lagmann, werd deze nu een waardiger vertegenwoordiger van de wereldlijke macht wat de konkurrentie met de kerk moet ten goede komen.

Tijdens Haakon Haakonsson (1202-1263) begint er een rustiger periode voor het land. Het koninkdom had gezegevierd en bezat daardoor betere voorwaarden om nieuwe rechtsregels tot stand te brengen.

Wat ons onmiddellijk opvalt bij het lezen van de teksten, is dat de lagmann nu zijn plaats heeft in het gezelschap van koning, aartsbisschop, bisschoppen en aristocratie, wanneer deze het voorbereidend wetgevend werk verrichten. Nog steeds gold de oude regel dat de koning geen «nieuw recht» kon geven zonder samspraak met hen op wie het betrekking had. Doch de acceptatie door het lagthing was langzamerhand tot een loutere vormkwesie uitgegroeid; volledige wetteksten werden de boeren op de volksvergadering voorgelegd en de autoriteit die er nu achter stond — koning, bisschoppen en aristocratie — maakten dat het moeilijk was zijn goedkeuring niet te geven. Mede hierdoor verminderde de interesse van de boerenbevolking voor het wetgevend lichaam en tegelijkertijd voor de lagmann die nu meer de koninklijke vertegenwoordiger was, dan de vertrouwensman der bevolking. Het blijkt dat deze tendens zo'n afmetingen aannam, dat de koning zich verplicht zag in te grijpen. Weliswaar niet om de interesse voor het thing te vergroten, doch om de lagmann weer tot centraal punt in de rechtspraak te maken. De bevoegdheid van de lagmann op dit gebied was nog steeds beperkt tot het geven van een «orskurd» en had niet de kracht van een vonnis.

In de inleiding van de wet van het Frostating, § 16, bepaalt Haakon H. echter het volgende: «Zo hebben wij vaak gehoord dat mannen die schuldig zijn, niet naar de lagmann willen gaan hoewel zij hierheen wettig werden gedagvaard, en velen willen zich niet richten naar een orskurd van de lagmann als hij gezegd heeft wat er in de wetten staat. Maar wij dachten evenwel dat we de lagmann loon van het onze, en erfgoed hebben gegeven op voorwaarde dat elke man zijn geding zou tot een einde brengen volgens de wetten die Olav de Heilige gaf en volgens het orskurd van de lagmann. Daarom zetten we hier 3 mark boet voor elke man die schuldig is en niet naar de lagmann wil gaan wanneer de man wettelijk gedagvaard is en dezelfde straf voor degene die zich niet richten wil naar het orskurd van de lagmann.»

Dit is een zeer interessante tekst voor ons onderwerp. We kunnen er immers uit afleiden dat de lagmann nu een werkelijk rechter is, wiens uitspraak moet gehoorzaamd worden. Bovendien wordt hij reeds niet meer door de boeren betaald, maar ontvangt hij zijn bezoldiging rechtstreeks van de koning.

Een verdere konsolidatie van het lagmannsambt gebeurt onder de regering van Magnus Lagabøter (1263-1280). In het jaar 1274 en vgd. werd, eerst op het Gulating, later op 2 andere thing, zijn «Landslov bok» aangenomen. In tegenstelling met de vroegere wetboeken zou dit dus geldigheid hebben over gans Noorwegen.

De Landswet bepaalt niet alleen dat de lagmann ook rechterlijke bevoegdheid heeft buiten het lagting, maar tegelijkertijd wordt het lagmannsambt ingevoerd als een belangrijk element in de organisatie van het thing. Zo verdriift de lagmann op zijn beurt de priester als de klokluider om de aanvang van de zitting te melden. Hij zal, samen met de mannen die het «lagrett» (rechtscollege) vormen, bepalen hoelang het thing zal duren; hij zal de «veband» laten maken (cirkel waarin zij die het lagrett vormen, zullen zitten) en oudergewoonte zal hij de wet voordragen (Landslov I, 3) (7).

Ll. I, 4: «Maar alles waarover het wetboek niets bepaalt, daar zal in elke zaak dat gelden waar alle mannen van het lagrett het over eens zijn. Maar als ze het oneens zijn, dan beslist de lagmann en diegenen die niet met hem akkoord gaan.» Als voorzitter van het thing heeft de lagmann hier een beslissende stem.

Ll. I, 11 bepaalt dat een partij een beslissing, door de lagmann buiten de thingvergadering genomen, voor het lagting kan brengen (dus beroep), maar: «zelfs als alle mannen van het lagrett er van overtuigd zijn dat het orskurd van de lagmann niet is volgens de wet, dan zullen zij het orskurd van de lagmann niet verbreken. Maar zij zullen tot de koning schrijven wat zij in de zaak het meest juist vinden en zo'n motivering als ze volgens de getuigenissen het best oordelen. Want het orskurd dat de lagmann geeft, kan geen man verbreken, tenzij de koning ziet dat ons wetboek anders bepaalt, of de koning zelf ziet dat iets anders juist is met instemming van wijze mannen, want hij is boven de wetten geplaatst.»

Hieruit blijkt dat de lagmann, in zijn functie van rechter, ook buiten het thing werkzaam was. Hij kon vonnissen vellen, zetelend als enigste rechter. Daarenboven is zijn uitspraak zo onaantastbaar dat slechts de koning die kan vernietigen. We staan hier wel zeer ver van de slechts raadgevende functie van de man onder de boeren door de boeren verkozen.

Even ver zijn we verwijderd van de wetten die door het volk gemaakt en goedgekeurd worden; nu is de koning boven de wetten geplaatst en dragen zij zijn naam.

Naast de genoemde functies is het ook de taak van de lagmann het geld der boeten te ontvangen op het thing en de nodige betalingen te doen (Ll. I, 2).

Het Landsrecht van Magnus Lagabøter wijkt niet af van de oude onderverdeling van het land in 4 rechtsomschrijvingen. Zijn Landslov moest bijgevolg door het thing aangenomen worden in deze 4 gebieden. Ondanks de voortdurende uitholling van het democratisch element in de Noorse volksinstellingen, heeft Magnus L. pas na heel wat moeilijkheden de wet op het Eidsivating (1277) kunnen laten aannemen; op het Borgating werd ze ongetwijfeld nooit aanvaard (8).

Niettegenstaande deze feiten kreeg zijn wet officiële geldigheid over het ganse land. Immers, de lagmannen gebruikten haar en dat is, op het einde der 13e eeuw, heel wat belangrijker dan de goedkeuring op het thing.

Dr. jur. E. VONCK.

(1) Gulatings Lovi; umsett fra gamalnorsk av K. Robberstad; Oslo 1937.

(2) = allodiale eigendom.

(3) A. Holmsen; Norges Historie, Oslo-Bergen, 1961, blz. 93.

(4) R. Dekkers; Le droit privé des peuples, Bruxelles, 1953; § 282.

(5) A. Heusler; Das Strafrecht der Isländersagas, Leipzig, 1911; § 25.

(6) Snorre Stulasson; Kongesagaer; oversatt as A. Holtsmark og D. Arup Seip; Oslo 1959; Hakon den godes saga, 11.

(7) Magnus Lagaboters Landslov; oversatt av A. Taran-gjer; Oslo-Bergen.

(8) A. Holmsen; id.; blz. 278.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 6 juni 1962.

Voorzitter : M. Vandermersch.
Raadsheer-verslaggever : M. Busin.
Advokaat-generaal : M. Depelchin.

Strafvordering. — Rechten van de verdediging. — Beoordeling door de voorzitter-verslaggever van het Hof van Beroep van een door de verdachte aangenomen verdedigingsstelsel in eerste instantie. — Mogelijkheid tot tegenspraak. — Betekenis van de term « mening » in artikel 210 S.V.

De rechten van de verdediging worden niet geschonden wanneer uit de stukken, waarop het Hof van Cassatie acht vermog te slaan, niet blijkt, dat de voorzitter van het Hof van Beroep in zijn verslag de schuldigheid van de verdachte vermoed heeft en zich tot het uitbrengen van een beoordeling betreffende het aangenomen verdedigingsstelsel vóór de verschijning van het Hof beperkt heeft. Nu deze beoordeling vóór het horen van de verdachte en in aanwezigheid van de verdediging werd uitgebracht bestond ten slotte ook mogelijkheid tot tegenspraak.

De in de artikelen 210 S.V. en 141 en 142 van de wet op de rechterlijke inrichting gebruikte term « mening » heeft slechts betrekking op de mening, die de verslaggever en de rechters moeten uitbrengen tijdens de op de debatten volgende beraadslaging.

Boeckmans t./ Van Volxem b.p.

Gelet op het bestreden arrest, op 24 maart 1962 gewezen door het Hof van beroep te Brussel;

I. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing, gewezen over de publieke vordering;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 2, inzonderheid lid 2, van het decreet van 20 juli 1831 op de drukpers, 6, inzonderheid lid 1, paragraaf 2, 2 en 2 littera C, van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950 te Rome en van het Additioneel Protocol bij dit Verdrag, ondertekend op 20 maart 1952 te Parijs, goedgekeurd door de wet van 13 mei 1955, 452 van het strafwetboek, 37, inzonderheid lid 1, paragraaf 1 van het Keizerlijk Decreet van 14 december 1810 houdende het reglement op de uitoefening van het beroep van advocaat en van de tucht in de Balie, 210 van het wetboek van strafvordering en 97 van de Grondwet;

doordat het bestreden arrest akte verleent van de woorden van de voorzitter van het Hof, die in zijn verslag, de schuldigheid van beklaagde deed voorzien, verklaart dat het hof geen akte ervan had kunnen geven, om reden, dat de verdediging, bij conclusies, geen juridisch gevolg trekt uit de akten, waarvan de vaststelling gevraagd wordt; beslist, dat het rechtsprekend rechtscollège, in zijn opzoekingen naar de waarheid, de waarde van « het voorbehouden verdedigingsstelsel » zal beoordelen en, rekening houdende met de reeds tijdens de debatten ingewonnen elementen, eventueel de duidelijke onwaarschijnlijkheden, zelfs, desnoods, het louter schandalige karakter ervan zal vaststellen; zegt dat het aan beklaagde, tijdens het

onderzoek van de zaak ter terechtzitting gegeven bericht, dat hij een verzwaring van zijn straf moest in beschouwing nemen, dus volkomen gewettigd was en, ten deze, een waarschuwing uitmaakte van de on gepastheid een verdedigingsstelsel te behouden, dat, rekening houdende met de aan het hof voorgelegde elementen, kennelijk niet behoorde ontwikkeld te worden en beledigend was voor de burgerlijke partij; vaststelt, dat beklaagde geen acht geslagen heeft op deze waarschuwing en dat zijn twee raadslieden, beiden, ze voorgewend hebben, om te weigeren hun conclusies uiteen te zetten;

dan wanneer, *eerste onderdeel*, het volstaat zonder dat elke reden van het hof behoeft beantwoord te worden, vast te stellen, dat het uiten van hun mening door de rechters vóór het onderhoor van de partijen en van het openbaar ministerie, de rechten van de verdediging schendt, alsook het Verdrag tot bescherming van de rechten van de Mens en de substantiële d.g. op straf van nietigheid door het wetboek van strafvordering voorgeschreven rechtsvormen voor het inrichten van de debatten voor het hof; (schending van artikel 6, inzonderheid lid 1, paragrafen 1 en 2 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de Mens, goedgekeurd door de wet van 13 mei 1955 en 210 van het wetboek van strafvordering);

tweede onderdeel, het rechtsprekend rechtscollège kennis krijgt van de tegen beklaagde ingebrachte feiten, en, niet zonder de vrijheid van de verdediging te schaden, de werkelijkheid of de omvang ervan vermog te beoordelen op grond van het aangenomen verdedigingsstelsel, en dit vooral niet kan doen alvorens de partijen in hun middelen te hebben gehoord, als principe stellende, dat het hof, op elk ogenblik van de debatten beklaagde kan waarschuwen, dat zijn straf zal kunnen verzwaaard worden, zo hij zijn stelling behoudt, het arrest de grondprincipes van de gelijkheid in het gerechtelijk debat, het vermoeden van onschuld en de vrijheid van verdediging schendt; (schending van de artikelen 2, inzonderheid lid 2, van het decreet van 20 juli 1831 op de drukpers, 6, inzonderheid lid 1, paragrafen 1, 2 en 3 littera C van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de Mens, 210 van het wetboek van strafvordering en 97 van de Grondwet);

derde onderdeel, het bestreden arrest vaststellende, dat beklaagde geen acht geslagen heeft op de waarschuwing van de voorzitter en dat zijn twee raadslieden dit voorgewend hebben om te weigeren hun conclusies uiteen te zetten, erop wijst dat het hof de gedraging van de advocaten in acht genomen heeft bij het bepalen van de straf, zodat het hof de vrijheid schendt van de verdediging en de vrijheid van de leden van de Balie in de keuze van hun verdedigingsmiddelen, welke gewaarborgd is, en slechts kan gecontroleerd en beperkt worden in de door de wet voorgeschreven vorm; dat zo het verband tussen de gedraging van de advocaten en de uitgesproken verzwaring onzeker was, deze dubbelzinnigheid van het bestreden arrest het Hof zou verhinderen de wettigheid van de hem voorgewend beslissing na te gaan (schending van de artikelen 2, inzonderheid lid 2, van het decreet van 20 juli 1831 op de drukpers, 6, inzonderheid lid 3, littera C) van het verdrag tot bescherming van de rechten van de Mens, 452 van het strafwetboek, 37, inzonderheid lid 1, paragraaf 1 van het Keizerlijk decreet van 14 december 1810 op het beroep van advocaat, 97 van de Grondwet;

Over het eerste onderdeel :

Overwegende, enerzijds, dat uit de stukken, waarop het Hof acht vermag te slaan, niet blijkt, dat de voorzitter van het hof van beroep, in zijn verslag de schuldigheid van aanlegger vermoed heeft; dat hij zich ertoe beperkt heeft een beoordeling uit te brengen betreffende het verdedigingsstelsel, dat aanlegger aangenomen had alvorens voor het hof van beroep te verschijnen;

Overwegende anderzijds, dat zowel in artikel 210 van het wetboek van strafvordering, als in de artikelen 141 en 142 van de wet van 18 juni 1869 op de rechterlijke inrichting, de term mening slechts betrekking heeft op de mening, die de verslaggever en de rechters moeten uiten tijdens de op de debatten volgende beraadslaging;

Overwegende, tenslotte, dat de gecritiseerde beoordeling uitgebracht werd vóór het horen van aanlegger en in de aanwezigheid van de verdediging, die dus in de mogelijkheid is geweest deze tegen te spreken;

Overwegende, derhalve, dat noch de artikelen 210 van het wetboek van strafvordering of 6 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de Mens, noch de rechten van de verdediging geschonden zijn;

Over het tweede onderdeel :

Overwegende dat het arrest niet als principe stelt, dat het Hof van beroep, op elk ogenblik van de debatten, beklaagde ervan kan waarschuwen, dat zijn straf zal verzwaaard worden zo hij zijn standpunt behoudt, doch vaststelt, dat aanlegger op de hoogte ervan gebracht is, dat de straf zou kunnen verzwaaard worden;

Overwegende dat dergelijke waarschuwing geen der ingeroepen teksten schendt;

Over het derde onderdeel :

Overwegende dat het arrest er op wijst dat de zwaarwichtigheid van de aan aanlegger ten laste gelegde feiten en op zijn gerechtelijk verleden een verhoging van de door de eerste rechter uitgesproken straf wettigen; dat het aldus zonder dubbelzinnigheid de redenen van deze verhoging opgeeft; dat deze redenen vreemd zijn aan de gedraging van de raadslieden van aanlegger;

Waaruit volgt, dat het middel niet kan ingewilligd worden;

En overwegende, dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

II. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing gewezen over de door verweerster tegen aanlegger ingestelde burgerlijke vordering;

Overwegende dat aanlegger geen bijzonder middel inroept;

Om deze redenen :

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 17 september 1962.

Voorzitter : M. Anciaux Henry de Faveaux.

Raadsheer-verslaggever : M. Louveaux.

Advokaat-generaal : M. Depelchin.

Wegenverkeer. — Verplichtingen van de bestuurder, die links wil inslaan.

Art. 25, 2, c van het Wegenverkeersreglement van 10 december 1958, verplicht de bestuurder, die links wil afslaan, niet zo dicht mogelijk bij de linkerrand te blijven, doch enkel zich naar links te begeven. De omstandigheid, dat de achterligger, die links wil afslaan, zijn voornemen te kennen gegeven en zich naar links begeven heeft, rechts geen voldoende ruimte heeft om hem in te halen, heeft niet tot gevolg ofwel de bestuurder, die links wil afslaan, te verhinderen zijn manoeuvre uit te voeren, ofwel het de achterligger mogelijk te maken hem links in te halen.

Ducarme t./Fosseprez.

Gelet op het bestreden vonnis, op 14 november 1961 door de Correctionele Rechtbank te Dinant in hoger beroep gewezen ;

Over beide middelen samen, het eerste, afgeleid, uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, en 25 van het koninklijk besluit van 8 april 1954,

doordat het bestreden vonnis, dat aanlegger vrijspreekt van de telastlegging van overtreding van art. 21-1 van dit koninklijk besluit en tegen hem alleen inbrengt de telastleggingen van onvrijwillige slagen en verwondingen en van overdreven snelheid, zodat deze derhalve, het enige bestanddeel van de andere is, aanleggers conclusies niet beantwoordt heeft, waarbij hij enerzijds, wegens onderscheiden aangehaalde elementen betwistte, dat zijn snelheid te groot geweest was, en anderzijds, beweerde dat hij inhaalde, hetgeen uitsluit door de verhouding van de snelheden van beide begevende voertuigen, dat hij had kunnen stoppen voor een manoeuvre van verweerder, die hij verkeerd beschouwde, en waaraan het vonnis, door de verplichtingen van de bestuurder die links wil afslaan, verkeerd uit te leggen, dit karakter weigert te erkennen, al wijst het erop, dat verweerder zich niet derwijze naar links begeven had, zodat het inhalen rechts gemakkelijk kon geschieden, dan wanneer zo de manoeuvre zoals zij door artikel 25 van de verkeerscode voorgeschreven wordt zelfs door overmacht niet mogelijk is, de bestuurder, die links wil afslaan de in beweging zijnde weggebruiker moet laten voorgaan :

het tweede, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 25 van het koninklijk besluit van 8 april 1954,

doordat de feitenrechter, die nochtans kennis gekregen heeft van een telastlegging van slagen of verwondingen, waarbij hij verplicht was te zeggen of hij, gelet op al de voorschriften van de verkeerscode, geen fout begaan had, verweerder verwezen, van vervolgingen vrijgesproken en zijn burgerlijke partij stel-

len geheel ingewilligd heeft, om de reden, dat na onderzoek van de feitelijke opgesomde omstandigheden, betreffende de plaatsgesteldheid en de moeilijkheid om naar links een zwenkingsmanoeuvre uit te voeren, verweerder, waarvan hij erkent dat hij links van de rijbaan geen plaats innam, zodat zijn voertuig rechts niet kon ingehaald worden, een manoeuvre mocht uitvoeren zoals hij het gedaan heeft,

dan wanneer de weggebruiker die de voorschriften van artikel 25 van het koninklijk besluit van 8 april 1954 niet kan in acht nemen, al was het door overmacht, de in beweging zijnde weggebruikers, zonder onderscheid, moet laten voorgaan :

Overwegende dat aanlegger, om de gegrondheid van de op artikel 26-1 van de verkeerscode gesteunde telastlegging te betwisten, bij conclusies betoogd heeft, dat de snelheid, waarmee hij reed, gelet op de opgesomde omstandigheden van tijd en plaats, niet overdreven was ;

Overwegende dat het vonnis erop wijst, dat aanlegger «reed met een snelheid, die naar de kracht van de botsing, gelet op de plaatsgesteldheid overdreven blijkt geweest te zijn» ;

Overwegende dat deze omstandigheid aanleggers conclusies passend beantwoordt, daar de feitenrechter de door aanlegger tot staving van zijn verweer aangehaalde argumenten niet behoefde te beantwoorden :

Overwegende, voor het overige, dat het vonnis vaststelt, dat niet bewezen is, dat verweerder, op het ogenblik dat hij links afgeslagen is, een verkeerde plaats innam», onder meer dat hij zich niet vooraf naar links begeven had, in zover het, gelet op de plaatsgesteldheid mogelijk was», en dat integendeel, «zo niet bewezen is, dat Ducarme Fosséprez rechts had kunnen inhalen, het vaststaat, dat hij zich klaar maakte om hem links in te halen, aldus rijdende in een voor hem verboden verkeerszone» ;

Overwegende, enerzijds, dat ten deze het van toepassing zijnde artikel 25-2-6 van de verkeerscode van 10 december 1958, de bestuurder, die links wil inslaan, niet ertoe verplicht zo dicht mogelijk bij de linker-rand te blijven, doch enkel zich naar links te begeven ;

Overwegende, anderzijds, dat de omstandigheid, dat de achterligger, die links wil afslaan, zijn voornemen te kennen geven en zich naar links begeven heeft, rechts geen voldoende ruimte heeft om hem in te halen, niet tot gevolg heeft, ofwel de bestuurder die links wil afslaan te verbieden zijn manoeuvre uit te voeren, ofwel het de achterligger mogelijk te maken hem links in te halen ;

Waaruit volgt, dat het vonnis een passend antwoord verstrekt heeft op aanleggers conclusies, betreffende het inhalen en zijn beslissing wettig gerechtvaardigd heeft ;

Overwegende dat geen van beide middelen kan ingewilligd worden ;

En overwegende wat betreft de beslissing tot veroordeling, gewezen over de tegen aanlegger ingestelde publieke vordering, dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is ;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening ;
Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

RAAD VAN STATE

3e Kamer. — 28 september 1962.

Voorzitter : M. Somerhausen.

Raadsheren : M.M. Moureau en De Bock.

Substituut-auditeur-generaal : M. Coolen.

Advocaat : Mr. J. Putzeys.

Geschil herstelvergoeding. — Stedebouw.

Er bestaat grond om de debatten te heropenen ten einde de terugslag te onderzoeken van art 38 van de wet van 29 maart 1962 op de bevoegdheid van de Raad van State, bij welke een aanvraag om advies is ingediend, gesteund op de grote vertraging bij het opmaken van een aanlegplan.

Mommens t/ Belgische Staat (Minister van Openbare Werken).

Arrest n° 9596.

Gezien het op 8 april 1959 ingediende verzoekschrift, waarbij Frédéric Mommens de Raad van State verzoekt «gunstig te adviseren over het toekennen van » een vergoeding van 500.000 frank ten laste van de » gemeente Schaarbeek en/of van de Belgische Staat, » voor de buitengewone schade die hierdoor is veroorzaakt, dat hijzelf of zijn rechtsvoorgangers de voordelen hebben moeten derven waarop zij aanspraak » konden maken voor hun eigendom van bouwgronden » te Schaarbeek, Kolonel Bourgstraat, die door toedoen » van de evengenoemde autoriteiten onbeschikbaar waren geworden » ;

Gelet op het arrest van 14 maart 1962, waarvan aan partijen de 3e mei 1962 kennis is gegeven en dat de heer André Prevot als deskundige aanstelt en hem zijn opdracht geeft ;

Gezien de brief van 28 juni 1962, waarin de deskundige aan de Raad van State bericht, dat zijn gezondheidstoestand hem noopt van zijn opdracht af te zien ;

Overwegende dat artikel 3 van het ontwerp van wet tot organisatie van de stedebouw en van de ruimtelijke ordening, dat op 8 april 1959 werd ingediend (Gedr. st., Senaat 1958-1959, n° 124), luidde als volgt : «Eigendomsbeperkingen die het gevolg zijn van deze » wet, kunnen aanleiding geven tot vergoeding bij toepassing van artikel 7 der wet van 23 december 1946 » houdende inrichting van een Raad van State » ; dat, bij de behandeling van het ontwerp in de Senaat, de verenigde commissies voor de justitie en voor de openbare werken de beslissingen van de Raad van State inzake buitengewone schade veroorzaakt door stedebouwerfdienstbaarheden hebben ontleend en voorstelden de rechtbanken van eerste aanleg in deze bevoegd te verklaren ; dat het verslag van de verenigde commissies hierover onder meer zegt : «Talrijke commissies » leden hebben er overigens op gewezen, dat de Raad » van State, op grond van artikel 7 van de wet van » 23 december 1946, slechts bevoegd is om een advies » uit te brengen en dat te vrezen valt, zelfs als de » Raad van State afbreekt met zijn vroegere rechtspraak en gemakkelijker de gegrondheid erkent van » de eisen tot vergoeding, zijn adviezen niet altijd door » de autoriteiten zullen worden gevolgd » (Gedr. St., Senaat, 1959-1960, n° 275) ; dat artikel 38 van de wet van 29 maart 1962 houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedebouw, zoals het ontstaan is uit de besprekingen in de verenigde commissies, be-

paalt : « De vorderingen tot betaling van vergoedingen, » ongeacht het bedrag ervan, behoren tot de bevoegdheid van de rechtbanken van eerste aanleg; alle op » dat stuk gewezen vonnissen, behalve de voorbereiden- » de, zijn vatbaar voor hoger beroep »;

Overwegende dat er grond is om de terugslag van de wet van 29 maart 1962 op verzoekers adviesaanvraag te onderzoeken; dat partijen, in het belang van een goede rechtsbedeling, in de gelegenheid moeten worden gesteld hun opmerkingen dienaangaande voor te dragen;

Besluit :

Artikel 1 : De debatten zijn heropend.

Artikel 2 : De zaak is vastgesteld op de terechtzitting van 26 oktober 1962.

RAAD VAN STATE

3e Kamer. — 30 oktober 1962.

Voorzitter : M. Somerhausen.

Raadsheren : M.M. Moureau en De Bock.

Substituut-auditeur-generaal : M. Hoeffler.

Advocaat : Mr. J. Putzeys.

Geschil herstelvergoeding. — Stedebouw.

De wet van 29 maart 1962 op de ruimtelijke ordening en de stedebouw heeft de op billijkheidsoverwegingen gegronde vordering tot vergoeding van de buitengewone schade, veroorzaakt door de stedebouwkundige erfdiensbaarheden vervangen door een rechtsvordering voor de gewone rechtsmacht op grond van art 37.

Een wet, die een nieuwe aansprakelijkheidsregeling invoert, voor herstelling van schade die vóór haar inwerkingtreding is veroorzaakt, geldt alleen wanneer stellig vaststaat dat de wetgever bedoeld heeft, af te wijken van het beginsel dat de wet niet terugwerkt. In het geval waarvan toepassing wordt gemaakt, sluit geen bepaling van de nieuwe wet het herstel van de schade uit.

Mommens t/ Belgische Staat (Minister van Openbare Werken).

Arrest n° 9669.

Gezien het op 8 april 1959 ingediende verzoekschrift, waarbij Frédéric Mommens de Raad van State verzoekt « gunstig te adviseren over het toekennen van een vergoeding van 500.000 frank ten laste van de gemeente » Schaarbeek en/of van de Belgische Staat voor de » buitengewone schade die hierdoor is veroorzaakt, dat » hijzelf of zijn rechtsvoorgangers de voordelen hebben » moeten derven waarop zij aanspraak konden maken » voor hun eigendom van bouwgronden te Schaarbeek, » Kolonel Bourgstraat, die door toedoen van de even- » genoemde autoriteiten onbeschikbaar waren gewor- » den »;

Gezien het op 3 mei 1962 ter kennis van partijen gebrachte arrest van 14 maart 1962 dat de heer André Prevot als deskundige aanstelt en hem zijn opdracht toewijst;

Gezien het op 3 oktober 1962 ter kennis van partijen gebrachte arrest van 28 september 1962, waarbij

de heropening van de debatten wordt bevolen en de zaak op de terechtzitting van 26 oktober 1962 wordt vastgesteld;

Overwegende dat de wet van 29 maart 1962 houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedebouw de op billijkheidsoverwegingen gegronde vordering tot vergoeding van de buitengewone schade veroorzaakt door de stedebouwkundige erfdiensbaarheden vervangt door een rechtsvordering in de gevallen en onder de voorwaarden bepaald bij artikel 37 van de nieuwe wet;

Overwegende dat een wet, die een nieuwe aansprakelijkheidsregeling invoert, voor herstelling van schade die vóór haar inwerkingtreding is veroorzaakt, alleen geldt wanneer stellig vaststaat dat de wetgever bedoeld heeft, af te wijken van het beginsel dat de wet niet terugwerkt;

Overwegende dat de wet van 29 maart 1962 overgangsmaatregelen bevat voor onteigeningen die krachtens de besluitwet van 2 december 1946 op de stedebouw waren gelast en voor bouwverbodserfdienstbaarheden en verkavelverbod, een en ander uitgevaardigd door gemeentelijke plans van aanleg die vóór de inwerkingtreding van de nieuwe wet waren goedgekeurd; dat artikel 45 van de wet bepaalt :

« Wanneer een bouwvergunning geweigerd wordt om » de enige reden dat de aanvraag onverenigbaar is met » een in voorbereiding zijnde bijzonder plan van aanleg, » vervalt de weigering, indien dit plan geen bindende » kracht verkrijgt binnen drie jaren na de weigering » van de vergunning. Op verzoek van de aanvrager » wordt over de oorspronkelijke aanvraag een nieuwe » beslissing genomen, die niet meer op die reden ge- » grond mag zijn »;

Overwegende dat, daargelaten of artikel 45 toepassing vindt wanneer een bouwvergunning krachtens artikel 18 van de opgeheven besluitwet is geweigerd, kan worden volstaan met de vaststelling dat verzoeker geen bouwvergunning op regelmatige wijze heeft aangevraagd; dat de Raad van State een deskundig onderzoek heeft bevolen om zich ervan te kunnen vergewissen of de tijd, namelijk tien jaar, die de aarzelingen van het bestuur aan verzoeker hebben opgelegd ter zake van de aanleg van de wijk van de Nationale Schietbaan, het toekennen van een vergoeding wettigt; dat geen bepaling van de nieuwe wet de herstelling van de schade in zodanig geval uitsluit; dat de door het arrest van 14 maart 1962 aangestelde deskundige van zijn opdracht heeft afgezien; dat er grond is om hem te vervangen;

Besluit :

Artikel 1 : Als deskundige wordt aangesteld de heer Jules Verbeet, Hogebomendaal 8, Brussel 5, wien wordt opgedragen :

1° de verkoopwaarde van de aan verzoeker in 1949 toebehorende kavels in de Kolonel Bourgstraat te bepalen, in de veronderstelling dat daar in die tijd gebouwen in verhouding tot de ligging van de plaats opgetrokken hadden kunnen worden;

2° de waarde van dezelfde kavels in 1959 en in dezelfde veronderstelling te bepalen;

3° na te gaan of er in één kilometer in de omtrek bouwgronden te koop zijn, sinds wanneer zij te koop zijn aangeboden en wat de vervreemding ervan heeft verdraagd.

Artikel 2 : De deskundige dient zijn verslag ter griffie van de Raad van State neer te leggen, uiterlijk

de 120° dag nadat hem door toedoen van de griffier kennis van de tegenwoordige beslissing zal zijn gegeven.

NOOT: Zie in dit verband eveneens het eerste in deze zaak gevelde arrest n° 9241 dd. 14 maart 1962, gepubliceerd in het R.W. 1962-1963, kol. 376, waarbij een deskundige werd aangesteld met de in het besluit gegeven opdracht.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

3e Kamer — 4 april 1962.

Voorzitter: M. Maréchal.

Raadsheren: M.M. Verwilghen en Huyghebaert.

Advokaat-generaal: M. Strijckmans.

Advokaten: Mrs. Gooris, Janson en Sneyers.

* Faillissement. — Mogelijkheid tot faillietverklaring van een vennootschap in vereffening. — Doel van de faillissementsverklaring.

Een vennootschap in vereffening kan worden failliet verklaard, zelfs wanneer meer dan zes maanden verlopen zijn sedert haar in vereffeningstelling en zelfs zo door de vereffenaar sindsdien geen handelsdaad werd verricht.

De faillissementsverklaring heeft niet alleen ten doel de verhoging van het passief doch ook de verduwing van het actief van de gefailleerde te verhinderen.

N.V. Etablissements Meeus in vereffening t./
Mr. Sneyers (faillissement N.V. Prestal),
Mr. Bairiot q.g. (faillissement Etabl. Meeus) en
N.V. Holding Indiana.

Gezien, in regelmatige uitgifte voorgelegd, het vonnis op 17 maart 1961 door de rechtbank van koophandel zetelende te Brussel gewezen;

Gezien de akte van beroep op 31 maart 1961 betekend aan Mr. Sneyers en aan Mr. Bairiot;

Gezien de herdaging ten verzoeken van Me Sneyers, overeenkomstig artikel 153 van het wetboek van burgerlijke rechtspleging, op 10 november 1961 aan Mr. Bairiot betekend en aan Mr. Evrard op 17 november 1961 aangezegd;

Gezien de oproeping in tussenkomst en verklaring van gemeen arrest ten verzoeken van de N.V. Etablissements Meeus in vereffening aan de N.V. Holding Indiana op 21 december 1961 betekend en op 28 december 1961 aan Mr. Glibert aangezegd;

Overwegende dat de eis voor de eerste rechter ingesteld werd door Mr. Sneyers, als curator van het faillissement der N.V. Prestal, tegen de N.V. Etablissements Meeus in vereffening en tegen haar beheerders in hunne hoedanigheid van vereffenaars ten aanzien van derden luidens artikel 180 van de wet op de vennootschappen, te weten a) John Meeus, b) zijn echtgenote geboren Elisabeth of Elza Beeckmans de Westmeerbeek c) René Meeus;

Overwegende dat het beroep ingesteld werd door de N.V. Etablissements Meeus in vereffening, vervolging en benaerstiging van haar vereffenaar de N.V. Holding van Luxemburgs recht Indiana en, voor zoveel als nodig, vervolging en benaerstiging van haar oud-beheerders a) Elza Beeckmans de Westmeerbeek,

echtgenote John Meeus, b) Edgard Meeus, c) zijn echtgenote Bernadette Roberti, d) René Meeus;

Overwegende dat nopens het verschil in de opsomming van de beheerders-vereffenaars enerzijds in de dagvaarding en in het vonnis a quo en anderzijds in de beroepsakte en in de besluiten van appellante voor het Hof, door partijen geen opmerkingen gedaan worden;

Dat geïntimeerde Sneyers het debat aanvaardt met de appellante vertegenwoordigd zoals in de beroepsakte vermeld;

Dat geïntimeerde zich alzo stilzwijgend akkoord verklaart met de geldigheid van de beroepsakte en van de besluiten van appellante;

Overwegende dat Mr. Bairiot alhoewel qualitate qua regelmatig gedaagd en herdaagd geen pleitbezorger heeft gesteld;

Overwegende dat appellante beweert dat zij alle handelsactiviteit heeft stopgezet sedert 1 januari 1960 en dat zij derhalve door het bestreden vonnis op 17 maart 1961 niet meer failliet mocht verklaard worden;

Overwegende dat de eerste rechter terecht integendeel oordeelde dat een vennootschap in vereffening, zoals appellante, failliet kan verklaard worden zelfs wanneer meer dan zes maanden verlopen sedert haar in vereffening stelling en zelfs zo door de vereffenaar sindsdien geen handelsdaad verricht werd;

Overwegende dat het bestreden vonnis met reden vaststelde dat appellante haar betalingen gestaakt had en dat haar krediet geschokt was en haar deswege in staat van faillissement verklaarde;

Overwegende dat de faillietverklaring voor doel heeft te verhinderen niet enkel dat de gefailleerde zijn passief nog zou verhogen, doch eveneens dat hij zijn actief zou doen verdwijnen, hetgeen ter zake te vrezen was en nog steeds is;

Overwegende dat de in zake roeping van de N.V. Holding Indiana regelmatig en verantwoord is en trouwens niet betwist wordt;

Overwegende dat de samenvoeging der zaken wegens verknochtheid zich opdringt;

Om deze redenen:

Het Hof,

Rechtdoende bij arrest niet vatbaar voor verzet;

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935 dat toegepast werd;

Gehoord het eensluidend advies gegeven in openbare zitting door de Heer Advokaat-generaal Stryckmans;

Alle andere besluiten afwijzend:

Voegt de zaken 42.271 en 44.063 samen;

Ontvangt het beroep en de oproeping in verklaring van gemeen arrest;

Verklaart het beroep ongegrond, bevestigt het bestreden vonnis in al zijn beschikkingen;

Verklaart huidig arrest gemeen aan de N.V. van Luxemburgs recht Indiana;

Verwijst appellante in al de kosten van beroep ingegrepen de kosten voortspruitende uit de in zake roeping van de N.V. Indiana.

Noot: Het bestreden vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Brussel dd. 17 maart 1961 is eveneens in dit nummer opgenomen.

HOF VAN BEROEP TE LUIK

8 november 1962.

Voorzitter : M. Goffinet.

Raadsheren : M.M. Van Hamont en Vermeire.

Advokaat-generaal : M. Kellens.

Advokaten : Mrs. Corthouts, Franssen en Rombouts.

Faillissement. — Afstanden van schuldvorderingen, die terzelfdertijd met kontrakten onder bezwarende titel of als waarborg voor nog uit te voeren werken of te leveren materialen worden tot stand gebracht, vallen niet onder toepassing van artikel 445 F.W.

De door artikel 445 F.W. bedoelde nietigheid ten aanzien van vervallen schulden strekt zich niet uit tot afstanden van schuldvorderingen, die terzelfdertijd met een kontrakt onder bezwarende titel of als waarborg voor nog uit te voeren werken of nog te leveren materialen worden tot stand gebracht, in acht genomen de ondeelbaarheid en de gelijktijdigheid van zulke waarborg met een overeenkomst ten bezwarende titel, waarvan de waarborg als een essentiële voorwaarde is aan te merken.

Artikel 445 F.W., die tot doel heeft de gelijkheid tussen de schuldeisers te handhaven, moet strikt worden uitgelegd.

Rutten t./ Mrs. Franssen en Réard (faillissement P.V.B.A. Bouwbedrijf Simons) en N.V. Volkswoningen van Gent en Winterslag.

Gezien de eensluidende verklaarde uitgifte het vonnis der Rechtbank van eerste aanleg van het arrondissement Tongeren, op 30 juni 1961 gewezen;

Gezien het regelmatig hoger beroep tegen voormeld vonnis ingesteld;

Overwegende dat de oorspronkelijke eis, ingesteld door geïntimeerden Franssen en Réard, handelende als curators der gefailleerde P.V.B.A. Bouwbedrijf Simons, strekt tot betaling van het saldo van de aannemingsprijs voor het bouwen van een reeks huizen, prijs door tweede geïntimeerde partij, de Naamloze Vennootschap Volkswoningen, aan voornoemde gefailleerde P.V.B.A. verschuldigd;

Overwegende dat deze P.V.B.A. in staat van faillissement verklaard werd bij vonnis dd. 26 juni 1959 der rechtbank van Tongeren, zetelende in handelszaken, en waarbij de datum van staking van betaling op 26-12-1958 vastgesteld werd, en rekening houdend met de verdachte periode van 10 dagen, op 16 december 1958;

Overwegende dat tweede geïntimeerde partij, de N.V. Volkswoningen, voor de eerste rechter een reeks onderaannemers, waaronder beroeper, in tussenkomst geroepen had, teneinde het tegen haar uit te spreken vonnis aan voormelde onderaannemers tegenstelbaar te horen verklaren en tevens te horen bepalen welke bedragen deze geïntimeerde hetzij aan deze verschillende schuldeisers, hetzij aan de curators van gefailleerd bouwbedrijf geldig zou uitbetalen;

Overwegende inderdaad dat tijdens de duur der bouwwerken de aannemingsovereenkomst gewijzigd werd door toevoeging van onderaannemers aan wie door de tenmalige hoofdaannemer afstanden van schuldvorderingen betekend werden; dat de feitelijke omstandigheden van deze afstanden noch het bedrag ervan door de partijen niet meer betwist worden;

Overwegende dat de eerste rechter uitspraak deed

over de geldigheid der aan deze onderaannemers gedane schuldoverdrachten; dat hij onder meer de door gefailleerde P.V.B.A. aan huidige beroeper gedane afstand als nietig beschouwde zodat thans voor het Hof alleen in betwisting blijft de rechtsgeldigheid van laatstgenoemde afstand op 22 december 1958 toegestaan, tijdens de door artikel 445 van het Handelswetboek voorziene verdachte periode van staking van betaling;

Overwegende dat in het bestreden vonnis het principe gehuldigd werd dat de nietigheid, door bedoeld artikel 445 ten aanzien van voorafbestaande en vervallen schulden voorzien, zich niet uitstrekt tot afstanden die gebeuren terzelfdertijd als een contract ten bezwarende titel of die gelden als waarborg van nog uit te voeren werken of nog te leveren materialen;

Overwegende dat deze zienswijze van de eerste rechter kan bijgetreden worden gelet op de ondeelbaarheid en de gelijktijdigheid van zulkdanige waarborg met een conventie ten bezwarende titel waarvan deze waarborg als een essentiële voorwaarde voorkomt; (R.P.D.B. Ve Faillite N° 806; Fredericq, Droit Commercial T VIII, 120);

Overwegende dat volgens de eerste rechter deze stelling aldus niet van toepassing is tegenover beroeper wegens gebrek aan bewijs dat de werken geleverd werden na de afstandbetekening van 22 december 1958;

Dat beroeper althans aanvoert dat de ten zijnen voordele gedane afstanden gebeurden als waarborg op de door hem uit te voeren werken en dat deze werken achteraf werden uitgevoerd;

Overwegende dat de overeenkomst van onderaanneming tussen beroeper en gefailleerde P.V.B.A. op 30 oktober 1958 gesloten werd en de werken volgens dit contract op 20 november 1958 aanvingen;

Dat volgens de facturen der firma Dambois gedatekend einde november en december 1958, aanzienlijk sanitair materiaal geleverd werd en daartoe bestemde plaatsingswerken moesten uitgevoerd worden vóór de datum van bedoelde afstandsbetekening (22 december 1958); dat deze schuldoverdracht dienvolgens op voorafbestaande en vervallen schulden liep;

Overwegende dat de conventie van onderaanneming geen speciale bedingen van waarborgen vermeldt in het voordeel van beroeper, die volgens zijn eigen bewering alsdan op de hoogte was van de financiële moeilijkheden van de P.V.B.A. Simons en aldus meer wettelijke voorzorgen had kunnen nemen om zijn toekomstige schuldvordering te waarborgen;

Dat het hem volstond de in het contract voorziene schuldoverdrachten terzelfdertijd te laten betekenen of in ieder geval vóór de aanvang der werken of de levering der materialen;

Overwegende dat artikel 445 van het Handelswetboek vooral tot doel heeft te voorkomen dat een schuldenaar tijdens de verdachte periode zich een waarborg zou verschaffen die hij niet nuttig achtte bij het ontstaan van zijn contract, dat alzo artikel 445 de gelijkheid der schuldeisers wil beogen;

Dat daarenboven deze wetbepaling voornamelijk het voorafbestaan van de schuld aanklaagt niet zozeer ten overstaan van het begin der verdachte periode dan wel ten overstaan van de datum der gegeven waarborgen, in casu een schuldoverdracht, die, alhoewel reeds voorzien in het contract van 30 oktober 1958, slechts op 22 december 1958, tijdens de verdachte periode, aan de schuldenaar betekend werd en van kracht werd;

Overwegende dat bedoeld artikel 445 een uitzonderlijke rechtsregeling daartelt welke strikt dient nageleefd;

dat beroeper niet op afdoende en onomstootbare wijze bewezen heeft in de voorwaarden te verkeren opdat zijn schuldoverdracht toch rechtsgeldig zou wezen, dat zijn beroep aldus als ongegrond voorkomt;

Om deze redenen :

Het Hof, uitspraak doende op tegenspraak en in openbare zitting;

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1925;

Gehoord de Heer Advocaat-Generaal Kellens J. in zijn eensluidens advies;

Ontvangt het hoger beroep doch verklaart het ongegrond, dienvolgens bevestigt het bestreden vonnis en verwijst beroeper in de kosten van beroep.

NOOT : Het bestreden vonnis van de Rechtbank van Tongeren dd. 30 juni 1961, verscheen in R.W. 1961-62, 585.

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 4 december 1961.

Voorzitter : M. Maraite.

Raadsheren : M.M. Vanparijs en Moerenhout.

Advokaat-generaal : M. Matthijs.

Advokaten : Mrs. A. Orban (St-Niklaas), Georges Franck, Cornellie en Jacques Van Doosselaere (allen uit Antwerpen)

1. **Rechterlijk gewijsde. — Scheepvaart. — Binnenvaart. — Beschadiging van een brug. — Strafrechtelijke beslissing. — Beschikking. — Geldt « erga omnes ». — Motivering t.o.v. personen bij het strafgeding niet betrokken. — Geen gezag van gewijsde voor de burgerlijke rechter.**
2. **Publieke vordering. — Schorsing van de berechting der afzonderlijk ingestelde burgerlijke vordering, niet van haar uitoefening. — Bewarende- of onderzoeksmaatregelen gelast door de burgerlijke rechter voor het instellen der publieke vordering. — Geldigheid.**

1. *Wanneer, bij beschadiging door een sleepschip van de aanhorigheden van een brug over een bevaarbare waterweg, de politierechter de op grond van artt. 91 en 100 van het algemeen reglement houdende politie-verordening op 's Rijks waterwegen (K.B. van 15 okt. 1935) vervolgde schipper van het sleepschip vrijspreekt en de als burgerlijk aansprakelijk gedaagde rederij buiten zaken stelt, is de burgerlijk rechter door deze in kracht van gewijsde gegane uitspraak gebonden, niet enkel t.o.v. de partijen bij het strafgeding, doch ook t.o.v. personen die bij dit strafgeding geenszins als partijen betrokken waren, nl. hij die door de feiten schade heeft geleden, maar zich niet burgerlijke partij heeft gesteld, in casu de Belgische Staat.*

Indien echter de beslissing van de politierechter overwegingen omvat, betreffende de aansprakelijkheid bij het schadegeval van de kapitein van de sleper, zijn deze overwegingen geenszins gedekt door het gezag van het gewijsde. De burgerlijk rechter vóór dewelke de Belgische Staat wegens dezelfde feiten een vordering tot schadeloosstelling tegen de onderscheiden eigenaars van de sleper en van al de sleepschepen heeft ingesteld, is er dan ook volkomen toe gemachtigd en gerechtigd, met volledige vrijheid en onafhankelijkheid, deze eis te onderzoeken aan de

hand van het hem overgelegde deskundig verslag en de bescheiden, zonder bovenbedoelde overwegingen in acht te moeten nemen, en te beslissen dat geen enkele schuld de kapitein van de sleper en van de andere sleepschepen treft.

2. *Het beginsel uitgedrukt bij art. 4 der wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het W.Sv., dient als dusdanig te worden begrepen dat het instellen van de publieke vordering niet prejudicieel is aan de uitoefening, doch slechts aan de berechting van de burgerlijke vordering door de burgerlijke rechter getroffen bewarende of onderzoeksmaatregelen, die de grond niet raken en de oplossing van het geschil aan het vrij oordeel van de rechter overlaten, zoals b.v. het gelasten van een deskundig onderzoek, volledig geldig.*

Belgische Staat t./ N.V. « Eugène Herbosch », Laddijn, Henri, N.V. « L'Essor Naval », Parmentier, Octaaf en de N.V. « Binnenscheepvaart De Schelde ».

Advies O.M.

I. Feiten.

Op 14 juli 1953, in de vroege morgen, vaarde een sloep, getrokken door de sleepboot « EE.H.2 », kapitein Van Iersel, Pieter, in dienst van de N.V. « Eugène Herbosch », de Schelde opwaarts, komende uit de richting Dendermonde.

Buiten de sleepboot, bestond de sleep uit :

in eerste lengte : het geladen schip « Paul », eigenaar Laddijn Henri ; in tweede lengte : het geladen schip « Tirlemont », eigenares de N.V. « L'Essor Naval » ; in derde lengte : het geladen schip « Edgard I », eigenaar Parmentier Octaaf ; in vierde lengte : het half-geladen schip « Scheldebron », eigenares de N.V. « Binnenscheepvaart De Schelde ».

Al de sleepschepen vaarden op lange sleepdraden, van minstens 60 meter lengte ; de « Scheldebron » hing op een 80-tal meter op een dikke draad.

Omstreeks 7.35 u., bood de sleep zich aan in de bocht en vervolgens vóór de Scheldebrug, te Wetteren. Het was toen mooi en helder weer, weinig of geen wind, met vloedtij van twee uren vóór het plaatselijk hoog water ; de vloedstroom was redelijk zwaar.

De bocht beneden de brug werd door de sleepboot kort onder zijn stuurboordwal genomen ; dit was ook het geval voor het eerste sleepschip « Paul » ; het tweede sleepschip « Tirlemont » zat iets dieper in de bocht ; het derde sleepschip « Edgard I » nog wat dieper ; terwijl het vierde sleepschip « Scheldebron », bij het uitkomen van de bocht met achterstevan naar bakboord werd overgezet. Bij het doorvaren van de bruggeul en van het remmingswerk, geschiedde alles met de sleepboot en het eerste sleepschip normaal, alhoewel de « Paul » iets of wat onder de bakboordkant vaarde ; het tweede sleepschip « Tirlemont » zou voor de achterste helft van zijn lengte met bakboordzijde tegen de afwaartse dukdalf van het rechter-overremmingswerk hebben geschuurd, daarna zich gestrekt hebben, om dan veilig doorheen het bruggat te varen ; het derde sleepschip « Edgard I » zou met zijn bakboordzijde hebben geschuurd vanaf 1/4 van zijn lengte, gerekend van de voorstevan, en zou wel iets naar de linkeroever op uitgescheerd zijn, doch zou het remmingswerk aan de linkeroeverkant van het bruggat niet hebben geraakt, en verder veilig door de geul zijn gevaren.

Wat achter het vierde en laatste sleepschip betreft,

— de «Scheldebron» — het zou met voorsterven de afwaartse dukdalf van het rechteroeverremmingswerk hebben geraakt, waardoor dit vaartuig naar stuurboord zou zijn komen over te scheren, om ten slotte in het remmingswerk van de linkeroeverkant van het bruggat terecht te komen en er een schade te veroorzaken, die door de Belgische Staat aanvankelijk op 200.000 F geraamd werd.

II. De ingestelde vorderingen.

1) Bij inleidend deurwaardersexploot van 15-16 september 1953, liet de Belgische Staat de eigenaars van de sleepboot en van de vier sleepscheperen vóór de rechtbank van eerset aanleg te Dendermonde, zetelende in zaken van koophandel, dagvaarden, ten einde te horen beslissen dat al de gedaagden elk hoofdelijk of de ene bij gebreke aan de andere, of ieder voor zijn deel, aansprakelijk dienen te worden verklaard voor de fouten, nalatigheden, onvoorzichtigheden en verkeerde bewegingen van hun aangestelden bij het veroorzaken van hoger bedoelde schade, en vorderde de Belgische Staat dan ook een schadevergoeding ten bedrage van 200.000 F, meer de vergoedende en de gerechtelijke intresten.

2) Op eensluidende conclusiën van al de partijen, werd, bij tussenvonnis van 19 september 1953, de heer A. Dasseville, kapitein ter lange omvaart te Antwerpen, tot deskundige aangesteld, met opdracht zijn advies uit te brengen omtrent de oorzaken van de aanvaring, en de veroorzaakte schade te begroten.

3) Terwijl voornoemde deskundige de schade uiteindelijk meende te mogen begroten op 180.183,70 F schreef hij de oorzaak der schade uitsluitend toe aan de foutieve manoeuvres van de schipper van het sleepschip «Scheldebron», die, bij het nemen van de bocht beneden de Scheldebrug, te Wetteren, de onvoorzichtigheid beging te veel te verlagen, en zodoende op te heffen vooraleer de ingang van het bruggat te bereiken en dan ook met bakboordboeg de afwaartse pikkel van het rechteroeverremmingswerk aanraakte, daarop naar stuurboord uitscheerde, om ten slotte met stuurboordboeg het linkeroeverremmingswerk in aanzienlijke mate te beschadigen.

Deskundige voegde er aan toe dat noch aan de kapitein van de sleepboot, noch aan de schippers van één derwelke andere drie sleepscheperen enig verwijt kan worden gemaakt, daar er door de sleepboot op normale wijze en gang werd getrokken, terwijl de sleepscheperen, die de «Scheldebron» voorafgingen, elk op zichzelf aangewezen, veilig naar en door het bruggat stuurden, hetgeen ook door de schipper van de «Scheldebron» had kunnen worden bereikt, zo hij in de bocht vóór de brug zijn vaartuig niet te veel had laten verlagen.

4) Het zonderlinge van de zaak ligt nu in de vaststelling dat, op grond van een proces-verbaal, opgesteld op 14 juli 1953, datum der feiten, door de brugwachter Braeckman te Wetteren, ten laste van Tolleneer Karel, schipper van het sleepschip «Scheldebron», wegens inbreuk op art. 91 en 100 van het Algemeen reglement houdende politieverordening op 's Rijks waterwegen, goedgekeurd bij K.B. van 15 oktober 1935, strafvervolgingen tegen laastgenoemde schipper door de ambtenaar van het openbaar ministerie bij de politierechtbank van het kanton Wetteren, reeds op 25 september 1953 werden ingesteld, terwijl de N.V. «Binnenscheepvaart De Schelde» uit Antwerpen, als burgerlijk aansprakelijke partij vóór dezelfde rechtbank werd gedagvaard.

Op te merken valt dat een ander proces-verbaal van zelfde datum, door zelfde verbalisant opgesteld ten laste van Van Iersel Pieter, kapitein van de sleepboot, wegens inbreuk op artt. 27, 91 en 100 van zelfde politiereglement, tot geen strafvervolgingen aanleiding gaf.

Vóór de politierechtbank te Wetteren, werd de strafzaak, op verzoek van de raadsman van Tolleneer, Karel en de N.V. «Binnenscheepvaart De Schelde», herhaaldelijk verdaagd, tot na de neerlegging van het deskundig verslag van de heer Dasseville, intussen aangesteld door de rechtbank te Dendermonde, nl. opvolgentlijk op de rechtszittingen van 27 oktober 1953, 23 februari 1954, 25 mei 1954, 27 juli 1954 en 22 maart 1955.

Telkens werd de Belgische Staat, in de persoon van de heer Verbeke Roger, conducteur bij het Bestuur van Bruggen en Wegen, te Melle, van deze data ingelicht.

Op geen van deze terechtzittingen echter, heeft de Belgische Staat zich burgerlijke partij gesteld, ook niet op die van 22 maart 1955, toen de zaak bepleit werd.

Op 26 april 1955, sprak de politierechtbank te Wetteren, na nochtans blijkbaar kennis te hebben verkregen van het intussen neergelegd deskundig verslag van dhr. Dasseville, een vonnis uit, waarbij Tolleneer Karel, werd vrijgesproken en de N.V. «Binnenscheepvaart De Schelde» buiten zake werd gesteld, en dit ten opzichte van de volgende telastlegging:

«Als schipper met zijn sleepschip «Scheldebron» » schade te hebben veroorzaakt aan de aanhorigheden » der Scheldebrug te Wetteren »

en dit op 14 juli 1953.

Dit vonnis was bovendien als volgt gemotiveerd:

«Aangezien het niet bewezen is dat de aanvaring te wijten is aan de fout van het schip «Scheldebron», getrokken door sleper E.H.2; Aangezien veeleer de sleper E.H.2, door te diep zijn op sleptouw genomen schepen «Paul», «Tirlemont», «Edgard» en «Scheldebron», in de bocht voor de vaargeul te Wetteren te hebben getrokken, alle mogelijkheid tot manoeuvreren aan het laatste ontnomen heeft, dat bovendien half-geladen was, en meest blootgesteld was aan wind en stroming, en dat in feite het eerste op touw had moeten genomen worden, om het manoeuvreren van doorvaren in de smalle vaargeul te Wetteren zonder hinder te kunnen uitvoeren;

«Aangezien in feite geen enkele fout ten laste van schipper Tolleneer kan weerhouden worden, die machteloos stond tegenover stroming en wind, en de toestand, geschapen door het foutief doortrekken van de vaargeul door sleper E.H.2 »

Tegen dit vonnis op tegenspraak blijkt geen hoger beroep te zijn ingesteld, zodat het in kracht van gewijsde ging (ofschoon dit niet uitdrukkelijk vermeld wordt op het afschrift van het vonnis door de Belgische Staat en door de N.V. «Binnenscheepvaart De Schelde» voorgelegd, wat nochtans m.i. door het Hof zou dienen te worden vereist, gelet op het belangrijk uitwerksel van dit vonnis zoals hierna blijkt).

5) In verband met voormelde beslissing, waaraan zij evenwel geen partij was, nam de N.V. «Eugène Herbosch», eigenaarster van de sleepboot en werkgeefster van de sleepbootkapitein Van Iersel Pieter, nochtans de voorzorg, bij deurwaardersexploot van 15 juni 1955, haar medeverweerders in het geding ingesteld door de Belgische Staat, vóór de rechtbank te Dendermonde tot vrijwaring te doen oproepen, voor het geval de rechtbank enige aansprakelijkheid ten

laste van voormelde N.V. zou leggen, oproeping tot vrijwaring gegrond op het beding van niet-aansprakelijkheid der tussen haar en de verscheidene schippers der sleepschepen op 12 en 13 juli 1953 gesloten sleepovereenkomsten, nl. art. 12 en volg. van deze overeenkomsten.

6) Naderhand, heeft de Belgische Staat vóór de rechtbank te Dendermonde geconcludeerd tot de volledige aansprakelijkheid van de N.V. « Binnenscheepvaart De Schelde » bij het schadegeval, zodus overeenkomstig de besluiten van de deskundige, wiens raming der schade hij trouwens ook bijtreedt, dit alles alsof het in kracht van gewijsde gegaan vonnis dd. 26 april 1955, uitgesproken door de politierechtbank te Wetteren niet bestond.

7) Bij vonnis op tegenspraak van 15 november 1958, heeft de rechtbank te Dendermonde vastgesteld :

a) dat het vonnis van de politierechtbank te Wetteren dd. 26 april 1955, met het gezag van het gewijsde bekleed was « erga omnes », en dat derhalve, op grond van dit gezag dat zich aan de civielrechtelijke rechter opdringt, gerechtelijk vaststond dat de schipper van het sleepschip « Scheldebron » geen enkele fout had gepleegd, zodat de tegen de N.V. « Binnenscheepvaart De Schelde » ingestelde eis tot schadeloosstelling in elk geval diende te worden afgewezen, als zijnde niet gegrond ;

b) dat echter de overwegingen van de politierechter in zijn voormeld vonnis, t.o.v. de aansprakelijkheid van de kapitein van de sleepboot E.H.2, geenzins gedekt waren door het gezag van het gewijsde, daar bij deze politierechter de vraag betreffende deze aansprakelijkheid niet eens aanhangig werd gemaakt, en zijn rechtsmacht en bevoegdheid derhalve enkel beperkt werden tot de beslissing betreffende de al dan niet aansprakelijkheid van de schipper van het sleepschip « Scheldebron ».

De beschouwingen en conclusiën van de deskundige overnemende, heeft de rechtbank dan ook geoordeeld dat geen enkele schuld zowel aan de sleepbootkapitein als aan één der schippers van de sleepschepen Paul, « Tirlemont » en « Edgard I », kon worden aangewezen.

Derhalve, heeft de rechtbank de eis van de Belgische Staat als ongegrond afgewezen, en de eis tot vrijwaring van de N.V. « Eugène Herbosch » zonder voorwerp verklaard.

8) Tegen dit vonnis hebben de Belgische Staat hoofdzakelijk en de N.V. « Eugène Herbosch » incidenteel beroep ingesteld.

Beide rechtsmiddelen zijn, naar ons oordeel ontvankelijk.

III. 1. *Wat de ontvankelijkheid betreft van de oorspronkelijke eis van de Belgische Staat in de mate waarin hij gericht werd tegen 5de geïntimeerde, de N.V. « Binnenscheepvaart De Schelde ».*

Aan de principes van ons strafprocesrecht, waarbij het gezag van het door de strafrechter gewijsde de civielrechtelijke rechter bindt, en welke dienen geput te worden niet uit de artikelen 1350 en 1351 — B.W., doch wel uit art. 4 der wet van 18 april 1878, houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering, hebben wij reeds breedvoerig herinnerd in ons advies vóór het arrest van 19 juni 1958 door de eerste Kamer van uw Hof gewezen in zake Godefroidt t/Thijs (zie R.W. 1958-1959, kol. 948 en volg.), en door het Hof volkomen bijgetreden ; wij

menen ons te kunnen beperken tot de verwijzing naar dit advies en naar dit arrest.

Op grond van deze beginselen, waarvan de rechtbank te Dendermonde in het aangevochten vonnis een zeer juiste toepassing heeft gemaakt, lijdt het geen twijfel dat, gelet op de feiten aan Tolleneer Karel, schipper van het sleepschip « Scheldebron » ten laste gelegd, en de bewoordingen waaronder ze zowel door het openbaar ministerie als door de politierechter te Wetteren omschreven werden, het gezag verbonden aan het in kracht van gewijsde gegaan vonnis van de politierechtbank te Wetteren dd. 26 april 1955, als het « res judicata pro veritate habetur », waar hierbij beslist of beschikt werd dat voornoemde schipper, door enigerlei schuld die hem zou kunnen worden aangewezen, geen schade heeft veroorzaakt aan de aanhorigheden van de Scheldebrug te Wetteren, op 14 juli 1953.

In de mate waarin de oorspronkelijke vordering van de Belgische Staat ingesteld werd tegen de vijfde geïntimeerde, de N.V. « Binnenscheepvaart De Schelde », is deze eis derhalve, wegens de exceptie « rei judicata », blijkbaar niet ontvankelijk (en niet ongegrond zoals de eerste rechter het verklaard heeft).

2. *Wat de al dan niet gegrondheid betreft van de oorspronkelijke eis van de Belgische Staat in de mate waarin hij gericht werd tegen de andere geïntimeerden.*

Dat de beweegredenen waarmede de politierechter te Wetteren zijn vonnis van 26 april 1955 heeft bekleed, in zover deze motieven vreemd zijn aan de strafbare feiten ten laste gelegd aan de schipper van het sleepschip « Scheldebron », geenzins met het gezag van het gewijsde zijn bekleed t.o.v. de gedragingen van de sleepbootkapitein of van de schippers der andere sleepschepen bij hetzelfde schadegeval, lijdt eveneens geen twijfel ; de oordeelkundige zienswijze en redenering van de rechtbank te Dendermonde kunnen dienaangaande volkomen worden bijgetreden, en vergen, in verband met de vaststaande rechtsleer en rechtspraak dienaangaande, geen verder betoog.

Dienvolgens, ofschoon de politierechter te Wetteren in de beweegredenen van zijn beslissing gemeend heeft de oorzaak van de schade te moeten vinden in de door hem zobeweerde schuldige manoeuvres en gedragingen van de sleepbootkapitein, was de rechtbank, en is uw Hof, er volkomen toe gemachtigd en gerechtigd, met volledige vrijheid en onafhankelijkheid deze vraag te onderzoeken en er over te beslissen, net alsof het vonnis van de politierechtbank dienaangaande niet bestond.

Wat nu, in dat verband, noodzakelijk vreemd moet aandoen is het feit dat de eerste rechter elke aansprakelijkheid van de sleepbootkapitein en van de andere schippers heeft uitgesloten.

En nochtans, bij nauwkeurig onderzoek van de gegevens en getuigenissen ingezameld en van de beschouwingen uitgebracht door dhr. deskundige Dasseville, en ondanks de strengheid der beginselen die, in zake binnenvaart, en meer bepaald sleepvaart, de aansprakelijkheid van de sleepbootkapitein beheersen, zoals trouwens door uw Kamer in haar arrest van 10 april 1961 (R.W. 1961-1962, kl. 272) duidelijk werd uiteengezet, moeten wij, in onderhavig geval, toegeven dat ten laste van de kapitein van de sleepboot E.H.2 geen schuld bij de leiding van en het toezicht over zijn sloep, in verband met de omstandigheden van tijd en plaats, en evenmin een schuld bij de manoeuvres vóór het varen doorheen de bruggeul te Wetteren op 14 juli 1953, kan gelegd worden.

Om dergelijke aansprakelijkheid te rechtvaardigen of te staven, volstaat het besluit niet voor de Belgische Staat thans vóór het Hof enkel de mening van de politierechter te Wettersen dienaangaande in te roepen, nadat die zelfde Belgische Staat vóór de eerste rechter als volgt had geconcludeerd :

Aangezien de Belgische Staat zich volledig aansluit bij de besluiten van de heer deskundige, zowel voor wat betreft de verantwoordelijkheid, als voor wat betreft het bedrag der schade.

Naar ons oordeel, kan die vroegere conclusie van appellant, die hij echter thans uit het oog blijkt te hebben verloren, volkomen bijgetreden worden.

Noch de sleepbootkapitein, en zeker niet de schippers van de andere sleepscheepen, buiten de « Scheldebron », hebben een fout gepleegd.

Buiten de dienaangaande beschouwingen uitgebracht door de deskundige, komt dan nog bij de gegronde tweevoudige opmerking van eerste geïntimeerde :

1) dat, in de sleep waarover het thans gaat, de sleepscheepen op lange sleepdraden vaarden, en, in dergelijke omstandigheden, de schipper van elk sleepschip zijn eigen koers bepaalt, reden waarom ze dan soms in waaivorm waren, zoals in onderhavig geval ;

2) dat het schip « Scheldebron » als laatste in de sleep moest varen, omdat het wel het vaartuig was met de geringste diepgang, hoewel enkel halfgeladen.

De Belgische Staat schijnt de broosheid van zijn huidige stelling aan te vallen, en vordert dan ook, in ondergeschikte orde weliswaar, de aanstelling van een nieuwe deskundige. Daar de aanvaring zich voerde meer dan acht jaar geleden, is deze aanvraag, naar mijn oordeel, klaarblijkelijk laattijdig, en zou een nieuw deskundig onderzoek geen enkele waarborg meer kunnen bieden, gelet o.m. op de sedert 1953 door twee verschillende gerechten ingenomen standpunten, terwijl aan de andere kant, het geen twijfel lijdt dat dhr. deskundige Dasseville door de rechtbank op 19 september 1953 op rechtsgeldige wijze werd aangesteld, en zijn deskundig onderzoek dus van elke nietigheid vrij blijft ; het is immers vanzelfsprekend dat, ondanks het opsporingsonderzoek toentertijd ingesteld door de ambtenaar van het openbaar ministerie bij de politierechtbank te Wettersen, de bepaling van art. 4 der wet van 17 april 1878 aan de civielrechtelijke rechter niet verbood bewarende- of onderzoeksmaatregelen te treffen : de publieke vordering, — die trouwens in onderhavig geval eerst ingesteld werd op 25 september 1953 (zie de eerste dagvaarding vóór de politierechtbank te Wettersen) — is immers niet prejudicieel aan de uitoefening, doch slechts aan de berechting van de burgerlijke vordering (Zie : R.P.D.B. Tw. Action civile nr 93).

Op grond van al de hierboven uitgebrachte beschouwingen, besluiten wij dan ook tot de afwijzing van het hoofdzakelijk en dus ook van het incidenteel beroep.

Arrest.

Gezien de stukken, o.m. de uitgifte van het bestreden vonnis gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde zetelende in handelszaken op 15 november 1958 ;

Overwegende dat het beroep en het door de N.V. « Eugène Herbosch » ingesteld tegenberoep regelmatig zijn naar tijd en vorm ;

Overwegende dat uit de bestanddelen der zaak blijkt dat op 14 juli 1953 de sleep, samengesteld uit de sleepboot « E.H.2 » (N.V. Eugène Herbosch) en de

sleepscheepen « Paul » (Laddijn), « Tirlemont » (N.V. l'Essor Naval), « Edgard I » (Parmentier) en « Scheldebron » (N.V. « Binnenscheepvaart De Schelde »), de Schelde opvaarde toen bij het doorvaren der brug te Wettersen, het laatste schip hevig in botsing kwam met het remmingswerk waaraan hij aanzienlijke schade veroorzaakte ;

dat appellant, bij inleidend deurwaardersexploot dd. 15-16 september 1953, geïntimeerden dagvaarde om zich elkheellijk of de ene bij gebreke aan de andere te horen veroordelen hem tot herstelling van deze schade de som van 200.000 F te betalen meer de vergoedende interesten, de gerechtelijke interesten en de kosten des gedings ;

dat voornoemde rechtbank bij haar tussenvonnis dd. 19 september 1953 een deskundige aanstelde met opdracht advies uit te brengen nopens de aard, het bedrag, de oorzaken en omstandigheden van gezegde schade ;

dat, op grond van een proces-verbaal opgesteld op het ogenblik der feiten door de brugwachter, het openbaar ministerie bij de politierechtbank van het kanton Wettersen op 25-9-1953 tegen Tolleneer Karel, schipper van het sleepschip « Scheldebron » vervolgingen instelde wegens inbreuk op art. 91 en 100 van het A.R. houdende politieverordening op 's Rijks waterwegen (K.B. 15 oktober 1935) terwijl de vijfde geïntimeerde als burgerlijk aansprakelijke partij vóór dezelfde rechtbank werd gedagvaard ;

dat deze zaak opvolgentlijk opgeroepen vóór de politierechtbank op 27-10-1953, 23-2-1954, 25-5-1954, 27-7-1954 en 22-3-1955, bij afwezigheid van appellant die zich niet als burgerlijke partij gesteld had, telkenmale uitgesteld werd om de politierechter toe te laten kennis te nemen van het neer te leggen deskundig verslag ;

Overwegende dat de politierechter rechtdoende op de ten laste van Tolleneer Karel gelegde betichtiging als schipper met zijn sleepschip « Scheldebron » schade te hebben veroorzaakt aan de aanhorigheden der Scheldebrug te Wettersen en dit op 14-7-1953 en klaarblijkelijk na inzage van het deskundig verslag, bij een in kracht van gewijsde gegaan vonnis dd. 26-4-1955 Tolleneer Karel vrijspreekte en dezes committent de N.V. « Binnenscheepvaart De Schelde » buiten zaak stelde om reden dat « het niet bewezen is dat de aanvaring te wijten is aan de fout van het schip « De Scheldebron » maar veeleer aan deze van de sleper E.H.2 ».

Dat de politierechter in de voorlaatste overweging van dit vonnis herhaalt dat « in feite geen enkele fout ten laste van de schipper De Tolleneer kan weerhouden worden, die machteloos stond tegenover de stroming en wind en de toestand geschapen, door het foutief doortrekken van de vaargeul door sleper « E.H.2 » ;

Overwegende dat de eerste rechter, inachtnemende dat het gezag van het gewijsde van strafrechtelijke uitspraken dat de burgerlijke rechter bindt niet enkel geldt tussen partijen maar « erga omnes » i.e. ook ten overstaan van personen die bij het strafgeding geenszins als partijen betrokken waren zoals hij die door de feiten schade heeft geleden maar zich niet burgerlijke partij heeft gesteld (Verbr. 3 januari 1955 Pas. 1955-1-429 Beroepshof Gent 19-6-1958 R.W. 1958-1959 kol. 948), terecht als vaststaand aangenomen heeft dat, in strijd met wat de deskundige gemeend had, de schipper van het sleepschip « Scheldebron » geen enkele fout had gepleegd en derhalve de tegen de

N.V. «Binnenscheepvaart De Schelde» ingespannen eis tot schadevergoeding afgewezen heeft;

Overwegende dat appelland, die in deze beschikking van het aangevochten vonnis berust, ten onrechte met het oog op de overwegingen van het vonnis van de politierechtbank beweert dat na vrijspraak van de schipper Tolleneer Karel noodzakelijkerwijze de vier andere schepen of minstens de sleepboot «E.H.2» aansprakelijk dienen te worden gesteld voor de schadelijke gevolgen van de aanvaring;

Overwegende immers dat, nu de vraag betreffende de aansprakelijkheid van de andere schepen niet eens bij voornoemde politierechtbank aanhangig werd gemaakt en de rechtsmacht en bevoegdheid van deze rechtbank derhalve beperkt werd tot de beslissing betreffende de al dan niet aansprakelijkheid van de schipper van het sleepschip «Scheldebron» hogerbedoelde overwegingen t.o.v. de aansprakelijkheid van de sleepboot «E.H.2» geenszins gedekt zijn door het gezag van gewijsde, zodat de eerste rechter er volkomen toe gemachtigd en gerechtigd was, gelijk thans het Hof, met volledige vrijheid en onafhankelijkheid deze vraag te onderzoeken aan de hand van het hun overgelegde deskundig verslag en bescheiden zonder het gezegde overwegingen rekening te moeten houden;

Overwegende dat appelland te vergeefs de nietigheid van de procedure van expertise inroept krachtens de bepalingen van artikel 4 der wet van 17-4-1878, vermits, nu de publieke vordering niet prejudicieel is aan de uitoefening doch slechts aan de berechting van de burgerlijke vordering (R.P. D.B. tw. Action civile nr. 93), al de vroegere door de civielrechtelijke rechter getroffen bewarende- of onderzoeksmaatregelen die de grond niet raken en derhalve de oplossing van het geschil aan het vrije oordeel van de rechter overlaten, volledig geldig zijn en in aanmerking kunnen worden genomen;

Overwegende dat de door de eerste rechter aangestelde deskundige, na al de nodige inlichtingen te hebben ingewonnen, tot een grondig getuigenverhoor te zijn overgegaan en de omstandigheden van het ongeval zorgvuldig te hebben ontleed, tot het formeel besluit komt dat er aan de sleepboot of aan geen enkel der drie schepen van de sleep t.w. «Paul», «Tirlemont» en «Edgard I» enig verwijt kan worden gemaakt daar er door de «E.H.2» op normale wijze en gang werd getrokken terwijl de voornoemde sleepschepen, welke de «Scheldebron» voorafgingen, elk op zichzelf aangewezen veilig naar en door het bruggat stuurden;

dat, trouwens appelland het advies van de deskundige bijgetreden is vermits hij in zijn vóór de eerste rechter op 1-10-1955 genomen conclusiën letterlijk het volgende verklaart: «Aangezien de Belgische Staat zich volledig aansluit met de besluiten van de heer deskundige zowel voor wat betreft de verantwoordelijkheid als voor wat betreft het bedrag der schade»;

Overwegende dat uit het voorgaande volgt dat er geen aanleiding toe bestaat op vraag van appelland een nieuw deskundig onderzoek te bevelen dat gewis meer dan acht jaar na de feiten geen nieuwe betrouwbare gegevens nog zou kunnen verstrekken;

Overwegende dat, nu tegen de N.V. «Eugène Herbosch» geen veroordeling uitgesproken kan worden, de door haar tegen haar medegeïntimeerden ingestelde eis tot vrijwaring zonder voorwerp is;

Om die redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Gehoord in openbare terechtzitting de heer advocaat-generaal Matthys in zijn eensluidend advies, alle verdere of strijdige conclusiën en elk nader aanbod van bewijs als overbodig voorbijgaand, ontvangt het beroep en het tegenberoep; wijst ze beide als ongegrond af; bevestigt dienvolgens het aangevochten vonnis in al zijn beschikkingen en veroordeelt appelland tot de kosten van deze aanleg.

Beveelt de afscheiding der kosten op het hoger beroep gevallen ten bate van Mrs. Cruyt en Dubois, pleitbezorgers die ter rechtszitting van heden bevestigen het grootste deel derzelfde te hebben voorgeschoten.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT

2e Kamer. — 13 oktober 1961.

Voorzitter: M. Lefèvre.

Rechters: M.M. De Vriendt en Dhanens.

Advokaten: Mrs. Martens en Leboucq.

Arbeidsongeval. — Vereisten voor herziening. — Gewenning? — Vordering gesteund op getuigschrift van de adviserende geneesheer van de arbeidsongevallenverzekeraar.

De herziening van een arbeidsongeval moet om ontvankelijk te zijn steunen op een wijziging van de lichamelijke toestand van het slachtoffer, die aan de vooruitzichten van de partijen is ontgaan en is kunnen ontgaan. Een wijziging van de arbeidsgeschiktheid, die enkel aan gewenning zou te wijten zijn, is niet voldoende.

Een vordering, die gesteund is op een getuigschrift van de adviserende geneesheer van de arbeidsongevallenverzekeraar en waarin een bepaalde verbetering in de lichamelijke toestand van het slachtoffer uiteengezet is, is ontvankelijk.

Coppens t./ Les Industries Textiles réunies.

Gezien de stukken, onder meer de uitgifte van een vonnis op 14 juni 1961 door het Vrederecht van het derde kanton Gent uitgesproken;

Overwegende dat het beroep regelmatig en tijdig werd ingesteld;

Overwegende dat om ontvankelijk te zijn de eis tot herziening dient te steunen op een wijziging van de lichamelijke toestand van de getroffene die aan de vooruitzichten van de partijen is ontgaan en is kunnen ontgaan (Vergel. Cass. 8 juli 1948, Arresten van het Hof van Cassatie, Nederlandse teksten 1953, blz. 384; Pas. I, 1948, blz. 445 met conclusie van Advocaat-generaal R. Janssens de Bisthoven; Burgl. Rechth. Gent 29 maart 1961, R.W. 1961, kol. 1876);

Overwegende dat een eis tot herziening die zich zou steunen op een wijziging van de arbeidsgeschiedheid van de getroffene die enkel aan gewenning zou te wijten zijn, derhalve als niet ontvankelijk zou moeten worden afgewezen (in die zin Delaruvière et Namèche, tweede uitgave, n° 1947, n° 500, blz. 530);

Overwegende dat de geïntimeerde haar eis tot herziening steunt op een getuigschrift van haar geneeskundig adviseur van 2 maart 1961, waarin uiteengezet wordt dat wegens een bepaalde verbetering van de lichamelijke toestand van de appelland deze laatste geen arbeidsongeschiktheid meer ondergaat;

Overwegende dat het vaststaat dat de appellant zich op 4 juni 1958 niet bevond in de lichamelijke toestand die beschreven wordt in het bewuste getuigschrift en dat gelet op de aard van het door hem op 20 augustus 1956 opgelopen letsel, de mogelijkheid van het ontstaan van een dergelijke verbetering in de toekomst aan de vooruitzichten van de partijen is kunnen ontgaan;

Overwegende dat, indien het door de geïntimeerde gestelde feit tijdens de rechtspleging zal vaststaan, haar vordering, onder die voorwaarden, zal kunnen worden toegewezen;

Dat deze vordering derhalve als ontvankelijk dient te worden aangezien (Vergel. Ronse J., Schade en schadeloosstelling, n° 32, kleine tekst);

Overwegende dat de appellant betwist dat hij geen bestendige arbeidsongeschiktheid meer ondergaat en tot staving van zijn zienswijze een omstandig gemotiveerd verslag van zijn geneesheer overlegt;

Overwegende dat de rechtbank, zoals trouwens de eerste rechter van oordeel is dat het in die omstandigheden niet mogelijk is, zich met kennis van zaken over de gegrondheid van de eis uit te spreken zo het advies van een deskundige niet voorafgaandelijk wordt ingewonnen;

Overwegende dat een wijziging van de arbeidsgeschiktheid van het slachtoffer van een arbeidsongeval die niet is toe te schrijven aan een wijziging van zijn lichamelijke toestand, geen aanleiding kan geven tot herziening;

Overwegende dat het uit de formulering van de opdracht gegeven aan Dr. de Rijke door de eerste rechter op ondubbelzinnige wijze blijkt dat hij deze deskundige gelast heeft te bepalen of de lichamelijke toestand van het slachtoffer zich sedert 4 juni 1958 heeft gewijzigd en een wijziging van zijn bestendige werkgeschiktheid heeft veroorzaakt;

Op die gronden :

Re Dechtbank, gelet op de artikelen 2, 24, 34, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935 op het taalgebruik in gerechtszaken;

Alle andere conclusies van de hand wijzende als niet gegrond;

Ontvangt het beroep;

Verklaart het niet gegrond;

Bevestigt het aangevochten vonnis in al zijn schikkingen;

Verwijst de geïntimeerde bij toepassing van de wet van 20 maart 1948 in de kosten van het beroep.

NOOT : Verg. o.a. de vonnissen van dezelfde Rechtbank dd. 27 april 1960 (R.W. 1960-61, 1776) en 29 december 1961, eveneens in dit nummer opgenomen.

VLAAMSE JURISTEN.

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT

2e Kamer. — 29 december 1961.

Voorzitter : M. Lefèvre.

Rechters : M.M. De Vriendt en Dhanens.

Advokaten : Mrs. Martens en Standaert.

Arbeidsongeval. — Vereisten voor herziening. — Benoeming van een deskundige om uit te maken of de verdwijning der letsels zo zeker was, dat de rechter ze had moeten voorzien.

De herziening van een arbeidsongeval kan niet worden aanvaard, indien de verdwijning van de letsels in de toekomst reeds op het ogenblik van de vaststelling der vergoeding zo zeker was, dat de rechter ze had moeten voorzien.

Uit het enkele feit, dat de verdwijning van de letsels toe te schrijven is aan een normale ontwikkeling, vloeit niet noodzakelijk voort, dat de rechter deze verdwijning had moeten voorzien. Een herziening kan ook niet worden toegestaan, indien de verdwijning van de blijvende werkongeschiktheid aan gewenning te wijten zou zijn.

Wanneer uit het deskundig verslag blijkt, dat de enige objectieve afwijkingen, die vroeger genoteerd werden, verdwenen zijn, moet het als bewezen worden beschouwd, dat de verdwijning van de blijvende werkongeschiktheid toe te schrijven is aan de wijziging van de lichamelijke toestand en niet aan gewenning.

De benoeming van een deskundige is aangewezen om met zekerheid te kunnen beslissen over de vraag der vaststelling van de vergoeding zo zeker was, dat de rechter ze had moeten voorzien. of de verdwijning der letsels reeds op het ogenblik

De Jaegher t./ N.V. De Noordstar & Boerhaave.

Gezien de stukken, onder meer de uitgifte van een vonnis op 23 juni 1961 door het Vrederecht van het eerste kanton Gent uitgesproken;

Overwegende dat het beroep regelmatig en tijdig werd ingesteld;

Overwegende dat de appellant op 21 mei 1955 het slachtoffer is geweest van een arbeidsongeval;

Overwegende dat er hem uit hoofde van de toen opgelopen letsels een werkongeschiktheid van vijf procent werd toegekend op 18 januari 1957, bij vonnis van het Vrederecht van het eerste kanton Gent;

Overwegende dat het blijkt uit de vaststellingen van de deskundige aangesteld door de eerste rechter dat de blijvende werkongeschiktheid voortvloeiend uit het arbeidsongeval van 21 mei 1955 van 6 november 1959 af volledig is verdwenen;

Overwegende dat het voor de hand ligt dat dit feit alleen niet volstaat om de herziening te wettigen van het vonnis van 18 januari 1957;

Overwegende dat het « principe van de herziening noodzakelijk een nieuw feit onderstelt, hetwelk aan de vooruitzichten van de rechter is ontgaan en is kunnen ontgaan » (Vergl. Cass. 8 juli 1948, Arresten van het Hof van Cassatie; Nederlandse teksten 1953, blz. 384; Pas. I, 1948, blz. 445 met conclusie van advocaat-generaal, R. Janssens de Bisthoven;)

Overwegende dat de gevorderde herziening immers niet zou kunnen aangenomen worden, indien de verdwijning van de letsels in de toekomst reeds op het ogenblik van de vaststelling van de vergoeding zo zeker was dat de rechter ze moest voorzien (« Exceptionnel-

lement la révision ne saurait être admise, si, déjà lors de la fixation des indemnités, l'aggravation ou l'atténuation futures des infirmités étaient certaines, au point que le juge devait les prévoir R. Janssens de Bisthoven in de vermelde conclusie, zie ook het vonnis van deze rechtbank van 29 maart 1961, R.W. 1961, blz. 1778);

Overwegende dat er evenwel, in dit verband dient te worden aangestipt dat, indien de verdwijning van de letsels moest toe te schrijven zijn aan een normale ontwikkeling van de letsels, gelet op de leeftijd van de getroffene, er uit dit enkel feit niet noodzakelijk zou voortvloeien dat de rechter bij het toekennen van de werkongeschiktheid deze verdwijning had dienen te voorzien en er derhalve geen aanleiding zou toe bestaan om de bewuste herziening toe te staan (zie dienaangaande het aangehaalde arrest en de conclusie van R. Janssens de Bisthoven);

Overwegende dat de gevorderde herziening eveneens niet zou kunnen aangenomen worden indien de verdwijning van de bewuste blijvende werkongeschiktheid aan gewenning moest te wijten zijn (Delaruwière et Namèche, Accidents du Travail uitgave 1947, nr. 500);

Overwegende dat het blijkt uit het deskundig verslag dat de enige objectieve afwijkingen die in 1956 ter hoogte van de linker knie genoteerd werden, namelijk de lichte spieratrofie van de linker dij en een zekere graad van opzetting van de linker knie momenteel volledig verdwenen zijn;

Dat het, onder die voorwaarden, als bewezen moet worden aangezien dat de verdwijning van de blijvende werkongeschiktheid is toe te schrijven aan een wijziging van de lichamelijke toestand van de getroffene en niet aan gewenning (zie dienaangaande Delaruwière et Namèche, opus cit., nr. 500);

Overwegende dat de rechtbank zonder dienaangaande voorafgaandelijk het advies van een deskundige te hebben ingewonnen zich evenwel niet met kennis van zaken kan uitspreken nopens de kwestie of de huidige verdwijning van de letsels reeds op het ogenblik van de vaststelling van de vergoeding zo zeker was dat de rechter ze had moeten voorzien indien hij behoorlijk was geadviseerd geweest door de door hem aangestelde deskundige;

Overwegende dat dokter Verjans die door de eerste rechter op 25 november 1960 werd aangesteld om de appellant te onderzoeken zeker, in de gegeven omstandigheden, de aangewezen persoon is om deze deskundige taak te verrichten;

Om die gronden

De Rechtbank, gelet op de artikelen 2, 24, 34, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935 op het taalgebruik in gerechtszaken;

Ontvangt het beroep;

Alvorens ten gronde te beslissen, Stelt aan als deskundige Dr. Hub. Verjans, gehuisvest te Gent, Sportstraat nr 13, met opdracht de Rechtbank van advies te dienen, in een onder eed bevestigd, geschreven en met redenen omkleed verslag nopens het volgende punt: Kon het door een deskundige in 1956 met zekerheid worden uitgemaakt dat de letsels die de appellant op 21 mei 1955 had opgelopen, volledig zouden verdwijnen?

Verwijst vervolgens de zaak naar de openbare terechtzitting van...

Reserveert de kosten.

NOOT: Verg. o.a. het vonnis van dezelfde rechtbank d.d. 27 april 1960, R.W. 1960-61, 1776, en d.d. 13 oktober 1961, eveneens in dit nummer opgenomen

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

Kortgeding. — 7 september 1962.

Voorzitter: M. Coens.

Referendaris: M. G. Beckers.

Advocaten: Mrs. R. Hendrickx (Brussel) en
W. Smets, (Antwerpen).

Onerlijke mededinging. — Gebruik van vrachtwagen geverfd in dezelfde kleurenmerken. — Uiterlijk aspect. — Vordering op grond van onerlijke mededinging enkel ontvankelijk indien het nagemaakt bestanddeel het voorwerp niet kon uitmaken van enige deponering.

Om bescherming te genieten tegen onerlijke mededinging dient het uiterlijk aspect van een product of van een voorwerp noodzakelijk nieuw en origineel te zijn.

Wanneer de weergave van het model slechts gedeeltelijk is kan de rechter wettelijk steunen op het ontbreken van elke mogelijkheid van verwarring om te besluiten dat de aan het model ontleende gegevens niet belangrijk genoeg zijn om namaking op te leveren.

Cimenteries & Briqueteries réunies t./
De Beuckelaer en Zoon.

Aangezien de eis strekt verweerster te zien verbod doen om de handel in vooraf gereedgemaakte beton uit te voeren wanneer zij voertuigen gebruikt die geverfd zijn in dezelfde kleurkenmerken als deze van aanlegster en onder een firma naam die verwarring kan stichten en om het door aanlegster neergelegd handelskenmerk te gebruiken;

Aangezien de eis onontvankelijk en ongegrond is en om de niet ontvankelijkheid van de eis in te zien is het nodig de zaak ten gronde te overwegen;

Aangezien aanlegster ten onrechte een bestanddeel van onerlijke mededinging meent te kunnen vinden in het feit dat de betonmolens aangebracht op de vrachtwagens van verweerster in wit-grijs rode strepen geverfd zijn;

Aangezien het geschil ter zake betrekking heeft op het uiterlijk aspect en de rechtspraak en rechtsleer eensgezind zijn om aan te nemen dat een vordering op grond van onerlijke concurrentie nopens de namaking van het uiterlijk aspect van een produkt of koopwaar enkel mogelijk is indien het nagemaakte bestanddeel het voorwerp niet kan uitmaken van enige deponering (zie Les Nouvelles, Droits Intellectuels, T. II, Concurrency déloyale nr. 217, 218, 219, 220 en vlg.);

Aangezien ter zake de rood wit gestreepte kleuren door aanlegster gebruikt op haar betonmolens niet gedeponeerd werden en de rechtspraak beslist dat bij afwezigheid van een regelmatige deponering van gekleurde tekeningen die van aard waren om het voorwerp uit te maken van een deponering tezelfdertijd als het merk waarvan zij de versiering zijn en waarvan zij deel uitmaakt, in zulk geval elke vordering in onerlijke mededinging door de Wet van 1 april 1879 geweigerd wordt wanneer deze vordering uitsluitelijk gesteund is op de nadrukking van deze tekeningen in hun kleuren: tevens dat een vordering welke beoogt de namaking en de onerlijke mededinging het bestanddeel van de kleuren niet kan in overweging genomen worden wanneer zij niet deel heeft uitgemaakt van de

deponering wanneer nochtans dit bestanddeel mocht en kon gedeponeerd worden;

dat alsdan dit bestanddeel geen namaak van een merk kan uitmaken vermits dit bestanddeel geen deel uitmaakt van het merk noch oorzaak kan zijn van oneerlijke mededinging vermits dit bestanddeel van aard was om beschermd te worden door een merk;

Aangezien ten andere aanlegster geen enkel recht kan doen gelden op de rood wit gestreepte kleur aangebracht op haar betonmolens; dat inderdaad verweerster deze zelfde rood witte kleur gebruikt sinds 1954 op haar betonmolens en tevens de rode kleur aanbrengt op haar slijkweers, chassis en wielen van haar voertuigen, hetgeen het geval niet is voor de vrachtwagens van aanlegster en aldus beide vrachtwagens zowel van verweerster als van aanlegster voldoende verscheiden zijn in kleur;

Aangezien ten andere dient opgemerkt te worden dat het een algemeen gebruik is bij de handelaars in beton dat zijn hun betonmolens in gestreepte kleuren verven; dat gelet op het feit dat alle betonhandelaars hun betonmolens in gekleurde horizontale strepen schilderen, aanlegster door haar camions op zulke wijze te schilderen niets nieuw in het leven heeft geroepen;

Aangezien het eveneens van rechtspraak is dat om te kunnen genieten van enige bescherming in hoofde van zijn ontwerper het uiterlijk aspect van een produkt of van een voorwerp noodzakelijkerwijze nieuw en origineel moet zijn;

Aangezien het feit dat aanlegster door haar camions te schilderen in rood witte kleuren niets nieuws noch origineels in het leven geroepen heeft en bijgevolg haar vordering dan ook alle grond mist en eveneens onontvankelijk dient verklaard te worden;

Aangezien trouwens aanlegster zelf toegeeft dat zij haar betonmolens enkel rood wit heeft laten schilderen omdat zij een centrum heeft geopend in de nabijheid van Antwerpen en bijgevolg de Antwerpse kleuren heeft willen gebruiken, doch dat te Brussel haar betonmolens in een andere kleur geleverd worden: dat zulks bewijst dat aanlegster aan haar betonmolens enkel een lokale kleur heeft willen geven, doch dat zij geenszins deze kleur als een monopolium kan beschouwen;

Aangezien tenslotte het gebruik van gestreepte kleuren op de betonmolens meer een doel nastreeft van signalisatie aan het verkeer dan wel een commercieel doel betreffende de bekendmaking van de handelszaak;

Aangezien tenslotte het eveneens van rechtspraak is dat wanneer de weergave van het model slechts gedeeltelijk is, dan kan de rechter wettelijk steunen op het ontbreken van elke mogelijkheid van verwarring om te besluiten dat de aan het model ontleende gegevens niet belangrijk genoeg zijn om namaking op te leveren;

Aangezien zulks ter zake wel het geval is: dat inderdaad de firmanaam van verweerster op de vrachtwagens aangebracht is in grote letters; dat op de betonmolens van verweerster de lijnen gebroken zijn door de vorm van de trommel als wanneer bij aanlegster de lijnen recht zijn; dat elk der firma's camions gebruiken van een verschillend merk; dat tenslotte de firmanaam van verweerster eveneens geschilderd staat met handelsregister en adres op de linker- en rechterdeur der vrachtwagens van verweerster: dat bijgevolg alle verwarring uitgesloten is welke ook de kleur en de vorm van versiering van de betonmolens moge zijn;

Aangezien voor wat betreft het door aanlegster gedeponeerd merk, verweerster toegeeft dat zij zich vergist heeft in de nabootsing ervan en er zich toe verbindt het door aanlegster gedeponeerde merk niet meer op haar omslagen te drukken of tot welke doel-

einden ook te gebruiken: dat verweerster dienaangaande akte vraagt dat zij ermee akkoord gaat geen gebruik meer te zullen maken van het door aanlegster gedeponeerde merk, neergelegd op de Rechtbank van Koophandel te Brussel op 16 februari 1960;

Aangezien bijgevolg de vordering van aanlegster zowel onontvankelijk als ongegrond is;

Om deze redenen,

Melding makend dat de beschikkingen van artikel 2 van de wet van 15 juni 1935 in acht genomen werden;

Wij, Leon Coens, ondervoorzitter, alleenzetelend rechter in de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen, zetelend zoals in kortgeding bij toepassing van het K.B. nr. 55 van 23 december 1934, in vervanging van de Heren Voorzitter en Ouder Ondervoorzitters belet, bijgestaan door Georges Beckers, Referendaris dezer Rechtbank, verlenen akte aan verweerster dat zij ermee akkoord gaat geen gebruik meer te zullen maken van het door aanlegster gedeponeerde merk neergelegd op de Rechtbank van Koophandel te Brussel op 16 februari 1960;

Verklaren de eis van aanlegster onontvankelijk en ongegrond;

Wijzen aanlegster af van haar eis en veroordelen haar tot de kosten des gedings, tot heden aan de zijde van verweerster alleen op 30 frank begroot;

Verlenen akte aan aanlegster dat zij voorbehoud maakt voor alle ander verhaal en voor alle rechten van schadevergoeding en intresten die zij zou menen te kunnen instellen en verlenen tevens akte aan aanlegster van haar begroting des gedings in ieder van zijn onderdelen en ten opzichte van elk der partijen;

Wijzen tevens verweerster af van haar tegeneis, want zijnde ongegrond;

Verlenen akte aan verweerster van haar schatting van deze tegeneis in elk van zijn onderdelen en ten opzichte van elk der partijen om te voldoen aan de wetten inzake de bevoegdheid en de aanleg.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE BRUSSEL

5e Kamer. — 17 maart 1961.

Voorzitter: M. Vandervelde.

Rechters: M.M. Sterckx en Heyndrickx.

Referendaris: M. Drion.

Advokaten: Mrs. Sneyers en L. Janson.

1. **Handelsvennootschappen. — Algemene strekking van de regel, dat onthonden vennootschappen voor hun vereffening geacht worden voort te bestaan. — Vereniging van alle aandelen in handen van een rechtspersoon. — Gevolgen.**
 2. **Dagvaarding van vennootschap in vereffening. — Aan de zetel van de vennootschap.**
 3. **Faillissement. — Bevoegdheid van de Rechtbank van Koophandel. — Mogelijkheid tot faillietverklaring van een vennootschap in vereffening.**
1. *De in artikel 178 van de wetten op de handelsvennootschappen geformuleerde regel, dat de handelsvennootschappen na hun ontbinding voor hun vereffening geacht worden voort te bestaan, heeft een algemene strekking. Hij is o.m. toepasselijk wanneer alle aandelen in handen van één persoon worden verenigd. In zulk geval blijft de vennootschap ten aanzien van de schuldeisers van de onthonden*

vennootschap eigenares van de goederen, die haar actief uitmaken, zonder vermenging met de boedel van de eigenaar(s) der aandelen en dit tot de sluiting van de vereffening.

2. *Krachtens artikel 69, 6° van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering worden de vennootschappen, die in vereffening zijn, aan hun zetel gedagvaard.*

Het in vereffening stellen van de vennootschap heeft niet de overbrenging van de zetel naar de woonplaats van de vereffenaar ten gevolge.

3. *Daar de Rechtbank van Koophandel gemachtigd is om een faillissement van ambtswege uit te spreken, staat de eventuele nietigheid van een exploit of de eventuele niet-ontvankelijkheid van de vordering niet in de weg van een onderzoek naar de vereisten voor een faillissementsverklaring.*

Een vennootschap in vereffening kan failliet verklaard worden, zelfs indien meer dan zes maanden verlopen zijn sedert haar ontbinding, resp. indien zij sedertdien geen handelsdaden heeft verricht.

Mr. Sneyers (faill. N.V. Prestal) t./ N.V. Etablissements Meeus in vereffening en cs.

Gezien het geboekt exploit van dagvaarding d.d. 16-17 januari 1961, welke ertoe strekt: 1. voor recht te horen zeggen dat de Naamloze Vennootschap Etablissements Meeus nog steeds bestaat ten aanzien van derden voor haar vereffening; 2. gezegde vennootschap in staat van faillissement te horen verklaren;

Overwegende dat de N.V. Prestal, schuldeiseres van de N.V. Meeus is, ten belope van 422.682 frank in hoofdsom, krachtens vonnissen door de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen uitgesproken, d.d. 18 november 1958 en 20 april 1960;

Overwegende dat in een akte verleden vóór Meester Joseph Robert, notaris te Corbion, d.d. 4 juni 1960, verklaard wordt: 1) dat de N.V. Indiana, met zetel te Luxemburg, de eigendom van al de aandelen van de N.V. Etablissements Meeus verkregen heeft; 2) dat ten gevolge van de vereniging in dezelfde hand van al de aandelen, de N.V. Etablissements Meeus ontbonden is sedert 4 juni 1960 en niet meer bestaat als rechtspersoon; 3) dat de N.V. Indiana, eigenares is geworden van de maatschappelijke boedel van de N.V. Etablissements Meeus, onder last om het passief uit te betalen ten belope van het actief; 4) dat het ambt van de beheerders geëindigd is;

Overwegende dat opgeworpen is:

1) dat de vordering niet ontvankelijk is, omdat enerzijds John Meeus niet meer beheerder was op 4 juni 1960 en daarenboven, het exploit niet aan de vennootschap doch aan John Meeus, zijn echtgenote en René Meeus betekend werd;

2) dat de vordering ook niet ontvankelijk is, omdat de N.V. Meeus niet meer bestaat en overigens geen daden van koophandel sedert meer dan zes maanden verricht heeft;

3) dat, zelfs indien de vennootschap als nog zijnde in vereffening moest beschouwd worden, haar vereffenaar de N.V. Indiana zou zijn, zodat het exploit aan deze vennootschap betekend moest zijn en zodat de Rechtbank van Brussel onbevoegd zou zijn;

4) dat het krediet van de N.V. Etablissements Meeus niet geschokt is;

A. *Nopens de verschillende opgeworpen excepties:*

1. Overwegende dat de rechtsregel van artikel 178 der samengeoördende wetten over de handelsvennootschappen luidens dewelke de handelsvennootschappen

na hun ontbinding, als nog bestaande voor hun vereffening beschouwd zijn, een algemene draagwijdte heeft en toepasselijk is in de gevallen waar de ontbinding van rechtswege volgt uit de vereniging van al de aandelen in de hand van een enig rechtspersoon; dat hieruit volgt dat, in dit geval, ten aanzien van de schuldeisers van de ontbonden vennootschap, deze eigenares blijft van de goederen die haar actief uitmaken zonder vermenging met de boedel van de eigenaar der aandelen, en dit tot de sluiting van de vereffening (Cass., 2 december 1952, R.C.J.B., 1953, 291; 7 oktober 1958, R.P.S. 1959, nr. 4784);

Overwegende dat de notariële akte d.d. 4 juni 1960 weliswaar de vereniging in het hoofd van de N.V. Indiana van al de aandelen der N.V. Etablissements Meeus vaststelt; doch dat ver van vast te stellen dat de vereffening van deze vennootschap afgesloten is, voormelde akte verklaart dat de N.V. Indiana de eigendom van het actief verkregen heeft onder last om het passief uit te betalen;

Overwegende bijgevolg, dat, ten aanzien van haar schuldeisers, de N.V. Etablissements Meeus de rechtspersoonlijkheid behouden heeft en nog in vereffening is;

2. Overwegende dat artikel 69 6° van het wetboek van burgerlijke rechtspleging voorschrijft dat de in vereffening zijnde vennootschappen in hun maatschappelijke zetel gedagvaard zullen worden; dat geen wetsbepaling vereist dat het exploit afgegeven moet worden aan de bevoegde personen om zulke vennootschappen te vertegenwoordigen (Cass., 8 januari 1948, R.P.S., nr. 4003);

Overwegende dat luidens een akte verleden voor Meester Cols, notaris te Antwerpen, d.d. 20 juni 1953, de maatschappelijke zetel van de N.V. Etablissements Meeus te Brussel, 2 Warandeborg, overgeplaatst werd (bijlagen B.S., 12 juli 1953, nr. 17893);

dat, luidens voormelde akte d.d. 4 juni 1960 (bijlage B.S. 25 juni 1960, nr. 18662), de zetel van de vennootschap op dezelfde plaats was;

Dat het in vereffening stellen van de vennootschap niet als gevolg heeft de overbrenging van de maatschappelijke zetel naar de woonplaats van de vereffenaar (Fredericq, Traité, deel V, nr. 270; Van Ryn, Principes, deel II, nr. 1047);

Overwegende dat het exploit van dagvaarding onder andere in de maatschappelijke zetel van de N.V. Etablissements Meeus betekend werd;

Overwegende dat deze betekening regelmatig is; dat het zonder belang is te bepalen of de betekening aan de drie andere verweerders ja dan neen, regelmatig is, daar deze betekening overbodig was;

Overwegende dat het ook zonder belang is te bepalen of de N.V. Etablissements Meeus als vereffenaar heeft, hetzij haar oude beheerders, hetzij de N.V. Indiana;

Overwegende bijgevolg, dat de vordering als ontvankelijk voorkomt;

Overwegende daarenboven, dat de Rechtbank gemachtigd is om het faillissement van ambtswege te verklaren, zodat de gebeurlijke nietigheid van het exploit of de eventuele niet-ontvankelijkheid van de vordering niet beletten zou dat de grond der zaak onderzocht kan worden (Fredericq, Traité, deel VII, nr. 30);

3. Overwegende dat de maatschappelijke zetel van de N.V. Etablissements Meeus te Brussel gevestigd is, dat bijgevolg de Rechtbank van Brussel bevoegd is (Fredericq, Traité, deel IX, nr. 559);

B. Ten gronde :

Overwegende dat het vaststaat dat Mr. Sneyers q.q. niet er in geslaagd is de betaling van zijn schuld te bekomen, alhoewel hij de rechterlijke verkoping van het mobiliair van de N.V. Etablissements Meeus vervolgd heeft (zie brief van deurwaarder Baratto); en dat de fiscus ook een onbetaalde schuldeiser van deze vennootschap is;

Overwegende dat uit de bestanddelen der zaak blijkt, dat de ophouding van de verrichtingen van de N.V. Etablissements Meeus het gevolg is van de wanbetaling van de schuldvordering van eiser;

Overwegende bijgevolg, dat de N.V. Etablissements Meeus haar betalingen gestaakt heeft en dat haar krediet geschokt is;

Overwegende dat een vennootschap in vereffening failliet kan verklaard worden, zelfs indien meer dan zes maanden verlopen zijn sedert haar ontbinding en indien geen handelsdaad verricht werd (Fredericq, Traité, deel VIII, nr. 555);

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Gelet op artikelen 437, 442, 465, 466, 468 en 472 der wet van 18 april 1851 op het faillissement en het uitsel van betaling en 4 der wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

Zegt voor recht dat de N.V. Etablissements Meeus nog steeds bestaat ten aanzien van derden voor haar vereffening;

Verklaart in staat van faillissement, op dagvaarding, de N.V. « Etablissements Meeus », in vereffening, waarvan de maatschappelijke zetel te Brussel, 2, Warandeborg, gevestigd is;

NOOT : Het vorenstaande vonnis werd bij het in dit nummer eveneens opgenomen arrest van het Hof te Brussel d.d. 4 april 1962 bevestigd.

VREDEGERECHT TE MOL

2e januari 1962.

Rechter : M. Van Genechten.
Advokaten : Mrs. Truyen en Cortjens.

Arbidsongeval. — Vereisten voor de herziening. — Onderscheid tussen voorziene en voorzienbare wijziging in de toestand van het slachtoffer.

Als vereisten voor de herziening gelden 1. een onvoorziene wijziging in de toestand van het slachtoffer; 2. een wijziging, die de werkbekwaamheid van het slachtoffer, zoals zij vroeger werd vastgesteld, beïnvloedt; 3. een wijziging, die het rechtstreeks gevolg is van het ongeval.

Alleen deze wijzigingen worden uitgesloten, die in het akkoord of in het vonnis werden voorzien en derhalve in de vergoedingen begrepen. Alle voorzienbare wijzigingen sluiten de herziening niet uit.

« Mutuelle der Verenigde Syndicaten » t./ Van Gompel.

Overwegende dat de vordering strekt ten einde te horen verklaren dat een herziening dient gedaan van de door de bekrachtigde overeenkomst van 16 decem-

ber 1958 toegekende vergoedingen; dat er geen bestendige werkonbekwaamheid meer bestaat te rekenen van 17 augustus 1961, verweerder zich te horen veroordelen tot de kosten van het geding, bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad, spijs alle verhaal en zonder borgstelling.

Overwegende dat beide partijen akkoord gaan over de aanstelling van een deskundige, doch het niet eens zijn over de zending welke aan de deskundige dient te worden opgedragen;

Overwegende dat aanlegster voorhoudt dat het onderzoek van de aan te stellen deskundige als voorwerp moet hebben; « na te gaan welke de huidige toestand is van het slachtoffer en of, zoals aanlegster aanvoert, de bewegingsbeperking aan de rechterelleboog welke in 1958 werd vastgesteld — al dan niet gewijzigd is of volledig verdwenen ».

Overwegende dat verweerder met deze opdracht geen genoegen neemt en beweert dat de deskundige, daarenboven, dient vast te stellen en na te gaan of deze verbetering normaal te voorzien was op het ogenblik van het gehomologeerd akkoord en — in ontkenkend geval — te bepalen welke abnormale oorzaken bij verweerder hebben ingewerkt om gezegde verbetering tot stand te brengen;

Overwegende dat verweerder zich steunt op de door hem voorgestelde thesise dat, om tot een herziening te kunnen overgaan, er in het beschreven letsel van het slachtoffer zich een wijziging betreffende de bestendige arbeidsongeschiktheid dient voor te doen, wijziging die niet te voorzien was bij een normaal verloop van het geheel letsel en er geen aanleiding tot herziening bestaat, wanneer zich een verbetering zou voordoen ten gevolge van het eenvoudige tijdsverloop en/of meerdere aanpassing van het letsel, omdat deze oorzaken van verbetering te voorzien waren op het ogenblik der consolidatie;

Overwegende dat de tekst der wet in algemene termen is gesteld en enkel zegt : « de vraag tot herziening is toegelaten wanneer zij gegrondvest is op een vermindering of een verzwaring van het letsel waarmee het slachtoffer is behept »;

Overwegende dat de rechtsleer hieruit besluit dat er drie voorwaarden zijn tot herziening;

- 1) een onvoorziene wijziging in de toestand van het slachtoffer;
- 2) een wijziging, welke de werkbekwaamheid van het slachtoffer, zoals zij vroeger werd vastgesteld, beïnvloedt;
- 3) een wijziging welke het rechtstreeks gevolg is van het ongeval. (Namèche p. 324);

Overwegende dat verweerder, ten onrechte, een grotere uitbreiding geeft aan deze voorwaarden door te beweren dat alle voorzienbare wijzigingen in de toestand van het slachtoffer, de herziening uitsluiten. Inderdaad het is niet deze uitleg welke aan de onder nr 1 gestelde voorwaarden dient te worden gegeven en de woorden : « onvoorziene wijziging » worden door verweerder ten onrechte door onvoorzienbare wijziging vervangen. Het inzicht — zowel van de wetgever als van de rechtsleer — is alléén deze wijzigingen uit te sluiten welke in het akkoord of het vonnis, de voorlopige vergoedingen vaststellende, werden voorzien en dus in de vergoedingen begrepen;

De rechtspraak volgt trouwens dit stelsel. Namèche zelf geeft hiervan een voorbeeld aan, al is het ook van het Franse Hof van Verbreking : « L'action en révision peut être accueillie si, au point de vue médical, l'aggravation alléguée était un fait accompli, mais que la manifestation n'en a été appréciable qu'à une époque postérieure ».

Overwegende dat ook de Belgische rechtspraak eensluidend is; «Le recouvrement de force et de déerité dérivant de l'accoutumance et de l'accommodation, peut donner ouverture à la révision». (Civ. Anvers, 11 mars 1891 p.p. 1424°).

Overwegende dat, bijgevolg, de zending van de deskundige dient te worden bepaald als volgt: «na te gaan of er zich een wijziging in de toestand van het slachtoffer heeft voorgedaan sedert het akkoord van 16 december 1958, de graad der bestendige arbeids-onbekwaamheid van verweerder vaststellende op 4 % : of deze wijziging werd voorzien in dit akkoord; of deze wijziging een vermeerdering van het werkvermogen van het slachtoffer heeft teweeg gebracht en of deze wijziging verband houdt met de gevolgen van het ongeval zijnde : beperking der strekking van de rechter-elleboog op 157° tegen 172° links;

NOOT : Verg. o.a. het vonnis van de Rechtbank te Gent d.d. 22 maart 1961, R.W. 1960-61, 1776 en de in dit nummer opgenomen beslissingen van dezelfde rechtbank, dd. 13 oktober en 29 december 1961.

VREDEGERECHT TE SINT-TRUIDEN

20 juni 1961.

Vrederechter : Mr. A. Roelandts.
Advokaten : Mrs. Knapen en Knops.

Verzet. — Redenen van verzet. — Summiere vermelding voor het Vrederecht. — Mondelinge procedure voor het Vrederecht.

1. *De redenen van het verzet dienen enkel summier vermeld te worden voor het Vrederecht (artikel 20 W.B.R.).*
2. *De rechtspleging is mondeling voor het Vrederecht.*
3. *De Vrederechter is bevoegd om tot het onderzoek van de echtheid van een handtekening over te gaan, indien er geen inschrijving wegens valsheid gedaan werd. In dit laatste geval parafeert hij het stuk en verwijst de zaak naar de bevoegde rechtbank.*

Leenen J. t./ Baldewijns C.

Gelet op Ons vonnis bij verstek d.d. 9 mei 1961;

Gelet op het exploit van verzet van deurwaarder Dirickx G. te Sint-Truiden d.d. 23 mei 1961, geboekt en ingeschreven ter rolle onder nr. 6815 en op de beweegredenen erin aangehaald;

Overwegende dat het verzet tijdig werd gedaan en regelmatig is naar de vorm en ontvankelijk;

Overwegende dat het verzet gesteund is op volgende redenen : dat aanlegger op verzet nooit een som ontleende aan de verweerders op verzet en hun aldus ook niets verschuldigd is;

Overwegende dat overeenkomstig artikel 20 W.B.R. de redenen van verzet enkel summier dienen vermeld te worden voor het Vrederecht;

Dat «en justice de paix, la motivation de l'opposition même rudimentaire satisfait au prescrit de l'article 20 C.P.C. et rend cette opposition recevable. En Justice de paix, les défenses ne doivent pas être signifiées; il n'est donc pas essentiel que les moyens soient énoncés dans l'acte d'opposition» (Just. Paix Leuze, 7-11-1956, J.J.P. juin 1957, p. 231 et note);

Overwegende dat derhalve in casu de summier

motivering voldoende blijkt te zijn om het verzet geldig en ontvankelijk te maken;

dat bovendien de ontkenning van zijn handtekening door aanlegger op verzet voor onze rechtbank wel mondeling mocht opgeworpen worden — zoals in feite gedaan werd, alhoewel dit middel in de akte van verzet niet uitdrukkelijk voorkwam, maar er toch impliciet in vervat was;

Overwegende verder dat aanlegger op verzet, alhoewel terecht, toch voor het eerst in een schriftelijke nota opwerpt dat het door verweerders op verzet bijgebrachte bewijsstuk niet beantwoordt aan de voorschriften van artikel 1326 B.W. daar de schuldenaar met zijn hand een «goed voor» of een «goedgekeurd voor», daarbij voluit in letters de som vermeldende en gevolgd van zijn handtekening, diende geschreven te hebben;

Overwegende bovendien dat de rechtspleging mondeling is voor het Vrederecht (Cass. 11-4-1878, Pas. I, 205); dat de partijen nochtans geschreven besluiten kunnen nemen, die ze echter niet moeten doen betekenen (art. 9 W.B.R.) (Van Bauwel, D. II, nr. 472); dat in principe de partijen echter persoonlijk verschijnen en zich mondeling verdedigen;

Overwegende derhalve dat rekening houdend met deze mondelinge procedure voor het Vrederecht, het niet opgaat voor het eerst in schriftelijke besluiten of nota's na de mondelinge debatten neergelegd, enerzijds de onontvankelijkheid van het verzet en van het middel tot ontkenning van de handtekening, en anderzijds de waarde van het bewijsstuk nopens de schulderkenning (art. 1326 B.W.), te komen betwisten, dan wanneer bij de mondelinge behandeling ter zitting deze excepties niet opgeworpen werden;

Dat dienvolgens deze opwerpingen dan ook dienen verworpen te worden;

Overwegende eindelijk dat aanlegger op verzet, bij de mondelinge debatten de handtekening voorkomend op het stuk der ontlening ontkent;

Dat de partij waartegen een geschrift wordt ingeroepen er, in beginsel althans, alle voordeel bij heeft zich te vergenoegen met een ontkenning of een niet-erkenning, in plaats van zelf de valsheid van dit stuk aan te klagen. In het onderzoek van de echtheid is zij verweester en kan zij rustig de afwikkeling der zaak afwachten. In de betichting van valsheid is ze aanlegster en moet ze zelf het initiatief der procedure nemen. Die houding is evenwel slechts mogelijk zolang de echtheid niet vooraf gerechtelijk werd vastgesteld. Werd die echtheid aanvaard dan moet ze bij verdere loochening de inschrijving wegens valsheid doen (Van Lennep, Burgerl. Procesrecht, D. II, p. 340, nr. 7);

Overwegende dat de Vrederechter de partijen moet verwijzen naar de bevoegde Rechtbank wanneer één der partijen verklaart een inschrijving van valsheid te willen doen; in dit geval parafeert hij het stuk en verwijst hij de zaak naar de bevoegde rechters;

Dat art. 14 (decreet van 14-4-1806) dezelfde verplichting van verwijzing behelsde, in verband met het onderzoek van de echtheid van geschriften; dat deze bepaling echter werd opgeheven door art. 38 der wet op de bevoegdheid (Van Lennep, D. I, p. 421, nr. 10 en D. II, p. 339);

Overwegende dat, in casu, de Vrederechter derhalve kan overgaan tot het onderzoek van de echtheid van de handtekening van aanlegger op verzet, welke door deze ontkend wordt;

Dat de Vrederechter «ne doit d'ailleurs procéder à une vérification d'écriture que si la contestation est sérieuse, que le même juge réputé expert en toutes matières, peut toujours effectuer lui-même les devoirs

de vérification, s'éclairant soit par pièces de comparaison à son choix soit par audition de témoins, soit par présomptions. Le plus large pouvoir d'appréciation lui est reconnu en cette matière (Pierret, « Procédure devant le juge de paix », p. 139, nr. 119);

Om deze redenen :

Wij, Vrederechter, alle andere of tegenstrijdige besluiten verwerpend en rechtdoende op tegenspraak; Gelet op artikelen 2, 30, 34, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935;

Verklaren het verzet regelmatig en ontvankelijk;

Alvorens recht te doen over de grond van de zaak;

Laten partijen toe de echtheid van de handtekening van aanlegger op verzet te bewijzen of te ontkennen door het voorbrengen van titels of door vergelijking van geschriften;

Bevelen bovendien dat partijen persoonlijk voor Ons zullen verschijnen;

Verwijzen de zaak naar onze terechtzitting van dinsdag 27 juni 1961, om 9.30 u., om er door partijen verder te worden besloten en door Ons beslist als naar recht;

Behouden de kosten voor.

BOEKBESPREKING

J. Sarot, J. Ligot et J. Coolen. — *Conseil d'Etat. Répertoire des arrêts et avis de la section d'administration. 1954-1958.* — Brussel, Et. E. Bruylant. 1962. 884 blz.

Wanneer in het jaar 1955 het eerste repertorium van arresten en adviezen van de Raad van State door de Heer Jean Sarot, substituut van de Auditeur-generaal bij de Raad van State, werd uitgegeven, is dit werk algemeen begroet geworden als een prachtig werkinstrument voor al degenen die de rechtspraak van de Raad van State op de voet volgen. De reeks korte samenvattingen van de auteur, die in dit werk verzameld was en die er op voortreffelijke wijze geklasseerd werd, was voorafgegaan door een algemeen synthetische uiteenzetting van de jurisprudentie van de Raad van State gedurende de vijf eerste jaren van zijn activiteit. Het was een synthetisch werk dat een klaar licht deed schijnen op de grote lijnen, die door deze rechtspraak waren aanvaard geworden en het was des te kostbaarder omdat het overzicht van deze rechtspraak der vijf eerste jaren grondlegend was voor de verdere activiteit van ons hoog administratief rechtscollege. Het boek heeft dan ook een uitzonderlijk succes gekend en is regelmatig gebruikt geworden door al degenen die een geding bij de Raad van State aanhangig te maken hadden.

Sedertdien zijn weer verschillende jaren verlopen en de Heer Jean Sarot, thans in samenwerking met de Heeren Jacques Ligot en Jean Coolen, beiden eveneens substituten van de Auditeur-generaal, heeft voor de periode lopende over de jaren 1954-1958 een nieuw verzamelwerk uitgegeven, dat het vorige volledig en thans een compleet overzicht toelaat van de rechtspraak der eerste tien jaren van de Raad van State.

Het spreekt vanzelf dat dit werk, dat met dezelfde nauwgezetheid als het vorige samengesteld werd, hetzelfde succes tegemoet gaat.

Dit zal des te meer het geval zijn omdat het eerste gedeelte van het boek, dat een systematische uiteenzetting inhoudt van de oplossingen, uitgewerkt in de arresten van de Raad van State, hernomen is en volledig werd over gans de periode van 1948 tot 1958. Het boek

is aldus geworden niet enkel een repertorium der arresten van de laatste vijf jaren, dat het vroeger repertorium volledig, doch het bevat in zijn eerste deel een voortreffelijk synthetische bewerking van heel de jurisprudentie van de Raad van State gedurende de eerste tien jaren van zijn activiteit.

Dit overzicht vergemakkelijkt ten eerste de opzoeken en laat toe onmiddellijk inzicht te krijgen in de opvattingen der magistraten van ons hoog administratief rechtscollege, doch het is ook een wetenschappelijk uitstekend gefundeerd overzicht, dat op eenvoudige doch heldere wijze toelaat de betekenis der jurisprudentie te waarderen.

Nu door deze beide werken een traditie gevestigd is, behoort het de auteurs de juristenwereld om de vijf jaar een nieuw repertorium te bezorgen. Iedereen zal hun ten eerste dankbaar zijn voor dit zo onontbeerlijk werkinstrument.

M. Waelbroeck. — *Le transfert de la propriété dans la vente d'objets mobiliers corporels en droit comparé.* — Brussel, Et. E. Bruylant. 1961. 246 blz.

Dit boek neemt plaats in de degelijke serie rechtsvergelijkende werken, uitgegeven door het Interuniversitair centrum voor rechtsvergelijking, onder leiding van Prof. J. Limpens.

Zeër terecht doet Prof. Baron Louis Fredericq in de inleiding, die hij schreef voor het boek, uitschijnen van welk groot belang het is, voor de landen der gemeenschappelijke markt, nauwkeurig op de hoogte te zijn van de voorwaarden gesteld voor de eigendomsoverdracht van roerende voorwerpen, om uiteindelijk te kunnen komen tot de eenheid van het recht betreffende koopverkoop in deze landen.

De juridische toestand van de eigendomsoverdracht wordt achtereenvolgens onderzocht in het recht van Frankrijk, België en Luxemburg en daarna in het Italiaans, Duits en Nederlands recht. Afzonderlijke hoofdstukken zijn gewijd aan de overdracht van het risico, de overdracht van de vruchten, de regelen die het bezit te goeder trouw beheersen en deze die betrekking hebben op de gelijkheid der schuldeisers.

Na elk hoofdstuk trekt de auteur een conclusie en vergelijkt hij de verschillende stelsels, zoals ze in de onderscheiden landen bestaan.

Schrijver besluit zijn werk met een laatste hoofdstuk, waarin hij de mogelijkheid van unificatie dezer verschillende rechten onderzoekt. Wat zal als eenheidsrecht kunnen worden aanvaard, de eigendomsoverdracht door eenvoudige overeenstemming van de wil, zoals dit het geval is in Frankrijk, België, Luxemburg en Italië, ofwel de overdracht door aflevering zoals het stelsel zich voordoet in Duitsland en Nederland?

De Heer Waelbroeck is de mening toegedaan dat een mogelijke eenmaking van het recht op dit stuk zou dienen te geschieden op basis van het stelsel der aflevering.

Hij gaat de gevolgen na van dergelijke eenmaking in de verschillende landen en stippelt de voorwaarden uit die zouden moeten verwezenlijkt worden om tot de harmonische toepassing van dit stelsel te komen.

Als bijvoegsel worden de verschillende wettelijke teksten van de behandelde landen gedrukt en ook een uitvoerige bibliographie betreffende het behandelde onderwerp wordt aan het werk toegevoegd.

Dit boek, dat blijk geeft van uitvoerige opzoekingen, dat goed geschreven en goed gedacht is, doet eer aan de reeks uitgegeven door het Interuniversitair Centrum voor rechtsvergelijking.

R. Bourseau en P. Watelet. — Partage judiciaire. La commission des notaires en justice. — Brussel, Revue pratique du notariat belge, 1962. 113 blz.

Het was een gelukkige gedachte de belangrijke studie van de Heren Bourseau en Watelet, beiden gehecht aan de Universiteit te Luik, die gepubliceerd werd in de *Revue pratique du notariat belge*, afzonderlijk uit te geven.

De aanstelling van notarissen in rechte bij de gerechtelijke verdeling stelt inderdaad een reeks problemen, die soms in rechtsleer en rechtspraak terdege omstreken werden en die door de auteurs thans gegroepeerd zijn geworden en toegelicht door middel van een zeer uitvoerige jurisprudentie.

Achtereenvolgens worden behandeld: de aanstelling van de notaris, zijn vervanging, de keuze van de notaris gelast met de vereffening, de aanstelling van een of meerdere notarissen, en in een afzonderlijk hoofdstuk wordt uitvoerig gehandeld over de aard der zending die aan de notaris wordt toevertrouwd.

Het laatste hoofdstuk van het werk behandelt de vraagstukken die zich kunnen voordoen wanneer verschillende notarissen aangesteld werden om over te gaan tot een zelfde vereffening.

Deze degelijke studie zal voorzeker in de notariële kabinetten dagelijks gebruikt worden en ook aan de advocatuur, in geval van betwisting, het werk ten zeerste vergemakkelijken.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Het bestuur van de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen deelt mede dat er in de loop van de maand januari twee voordrachten worden ingericht, namelijk:

— op donderdag, 10 januari 1963, te 20.30 uur, voordracht van de Heer Omer Grawet, T.V.-journalist, die zal spreken over « Nieuwe landen - Tijdelijke waarheden ».

Deze voordracht gaat door in de bibliotheekzaal van het Internationaal Zeemanshuis, Falconrui 21, te Antwerpen.

— op woensdag, 30 januari 1963, te 20 uur, voordracht van de Heer Prof. R. Vandeputte, voorzitter van de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid, die zal handelen over « Gaat Vlaanderen economisch vooruit ».

Deze voordracht heeft plaats in de Assisenzaal van het Gerechtsgebouw te Antwerpen.

TIJDSCHRIFTEN

Bulletin van de Europese Economische Gemeenschap, jrg. 1962 - n° 11:

W. Hallstein, Constitutionele problemen van de Europese Economische Gemeenschap. — Toetreding van derde landen tot de E.E.G. — De associatie van Griekenland met de Gemeenschap. — Associatie van derde landen met de Gemeenschap. — Werkzaamheden van de Gemeenschap. — Instellingen en organen.

Nederlands Juristenblad, jrg. 1962 - n° 45-46:

T.J. Dorhout Mees, Artikel 3, 4, 2, 3a, leden 2 en 3 van het ontwerp B.W. — J. Schepel, Art. 1286 B.W.

compensatoire interessen en subrogatie. — G.E. Langemeijer, Psychiatrisch Juridisch Gezelschap. — A. Korthals Altes, Een natuurlijk persoon en diens bijnaam.

Advocatenblad, jrg. 1962 - n° 11:

L. Salomonson, H.M. Koningin Wilhelmina †. — Pro Deo (Verslag deken in vergadering kollege van afgevaardigden). — Militair strafprocesrecht. — D.J. Vee-gens, Het recht in Filmland. — J. Th. H. Buiël, Rechts-fonds? — J.A.H. Verhagen, Het systeem van het minimumtarief. — M.E. van Nievelt, Union Internationale des Avocats. — H.R. Goudsmit, Enige opmerkingen terzake adoptie.

Ars Aequi, jrg. 1962 - n° 3:

P. Dorhout, De onvrijwilligheid van het bezitverlies ex 2014 BW. — Rechtsvraag 74 van prof. mr. Ch. J. Enschede.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, jrg. 1962 - n° 4748:

H.J. Hommes, Immanuel Kant en de zakelijke overeenkomst. — J.J.A. Lucas, De onbekende nationale wet.

Rechtsgeleerde Magazijn Themis, jrg. 1962 - n° 5:

W. Van Iterson, Immemorale possessie en praescriptie in de Nederlandse rechtsgeschiedenis. — G.A. Jansen Op De Haar, Zijn in het civiele recht rechtsbeginselen kenbaar?

Sociaal Economische Wetgeving, jrg. 1962 - n° 11:

R.R. Blanpain, Enkele actuele vraagstukken in verband met het Belgisch syndicalisme. — A. Mulder, Juridische implicaties van het nieuwe systeem van loonvorming in Nederland. — I. Samkalden, De Europese Verdragen in de nationale wetgeving. — G.J. van Benthem, van den Bergh, De associatie van Suriname en de Nederlandse Antillen met de E.E.G.

Journal des Tribunaux, jrg. 1962 - n° 4385:

Hommage au procureur général Léon Cornil. Discours de M. le premier Président Giroul, M. le procureur général Hayoit de Termicourt et M. le bâtonnier Demeur.

Jurisprudence du Port d'Anvers, jrg. 1962 - n° 12:

Inhoudstafel.

Revue de Droit Pénal et de Criminologie, jrg. 1962 - n° 3:

Rechtspraak.

J. Berten, La prescription pénale s'applique-t-elle à l'action en réparation de lésions corporelles, fondée sur la responsabilité contractuelle présumée du transporteur.

Revue de Droit Pénal et de Criminologie, jrg. 1962 - n° 3:

G. Houchon, Le Principe des Niveaux d'Interprétation en Criminologie. — R. Screvens, Prostitution. Outrage public aux mœurs et interdictions professionnelles.

Recueil Dalloz, jrg. 1962 (Parijs) - n° 43:

M. Lemoigne, Réflexions sur l'expertise médico-légale et toxicologique.